Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hэ гарана | № 110 (15733) | 1981 оной майн 13, среда | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ

II ПЛЕНУМ ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

КПСС-эй Буряадай обкомой II пленум үсэгэлдэр Улаан-Удэдэ болобо. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүртэрхи үедэ Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной январиин 9-дэ абаhан тогтоолые бэлүүлгэ талаар областной партийна организациин зорилгонуудтухай» асуудалые пленум зүбшэн хэлсэhэн байна. Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВ элидхэл хэгдэ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Железнодорожно районой нэгэдэхи секретарь И. М. ПЫТИН, КПСС-эй Октябрьтан райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. ЛУБСАНДОРЖИЕВ, КПСС-эй Улаан-Удын райкомой нэгэдэхи секретарь П. А. ГОРБУНОВ, арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. П. ГУБЕЕВ, «Нижнеангарскстроймаш» трестые эрхилэгшэ Ф. В. ХОДАКОВСКИЙ, арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ М. Ф. ШАМАХАНОВ, Хэндагатайн леспромхозой директор А. Д. ЕГОРОВ, Главбурятстройн начальник С. М. АНТОНОВ, республикын Госпланай түрүүлэгшэ Д. Т. РАДНАЕВ, «Бурятэнергые» эрхилэгшэ Г. О. БОРИСОВ, облпрофсоветэй түрүүлэгшэ А. Д. ЧУКАЕВ, республикын мелиорацин ба уhанай ажахын министр Л. А. САНЕЕВ, «Улан-Удэстройтрест» трестын ахамад инженер Е. А. ТАРАСЮК, Хоймолзоной шулуу нүүрhэнэй уурхайн начальник И. М. ЩАДОВ, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэй орлогшо В. И. ЧЕРНЫШ, республикын хүдөө ажахын министр В. У. ДАРХАНОВ, СССР-эй Науканууудай академийн Сибириин отделениин Буряадай филиалай түрүүлэгшэ М. В. МОХОСОЕВ гэгшэд хабаадаhан байна.

Пленумэй хүдэлмэридэ СССР-эй Госпланай, РСФСР-эй Госпланай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд Г. С. УЩЕРБОВ, В. Т. МАТУЗОВ, А. К. КУЛАГИН, Зүүн Сибириин түмэр замай управленийн начальник Ш. А. ЦЫНЦАДЖИ, Байгал-Амарай түмэр замай управленийн начальник А. В. ЛОТАРЕВ, «Востсибуголь» нэгэдэлэй генеральна директор В. З. БЕСЕДИН, Зүүн Сибириин районой материально-техническэ хангалгын главна управленийн начальник В. И. ШИШОВ хабаадалсаа.

Зүбшэн хэлсэhэн асуудалаараа пленум дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба.

Республикын социально-экономическа саашанхи хүгжэлтэ тухай парти, правительствын үзүүлhэн халуун апхаалаар зоригжоhон коммунистнуд болон республикын ажахшад «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүртэрхи үедэ Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ, хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1981 оной январиин 9-дэ абаhан тогтоол соо харааалаhан даабариануудые бэелүүлхын тула бүхы хэмжээтые абаха юм гэжэ КПСС-эй обкомой пленум батаар шийдэжа байhанаа мэдүүлээ.

3000 ГЕКТАРТА

...энгын районой «Первомайскийн» совхозой тарааарбан нэгэдэхи табан түрүүшын жэлэй хатарилгые эхилбэ. Совмеханизаторнууд маяй ...ой тарилгада Владимир ...ий, Иван Фёдоро-Александр Бурковай, Мунко Бодневай, Петр ...ой агрегадууд эртэ ...удэшэ орой болоа...жэ, халаан бурин...ормо ходо үлүүлэн ...э. Тарилга хэжэ бай...механизаторнуудта Ва... Сергеев, Цыпгэ Ша...нов гэгшэд тариха ...ынь таhалдуулангүй ...асвина. Дүй дүршэл...механизаторнууд тарит...иротехническэ богони зохид болзорто дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэн хүдэлнэ. Тэдэнэй ажалай эршэ минуташье замханагүй.

— Бидэ мүнөө 3000 гектарта шэнинсэ тарижа байнабди. Тарилгада хэрэглэдэхэ техникэ hайнаар заhабарилагданхай. Энэ жэлэй тарилгые шэнэ сеялкэнүүдээр хэнэбди. Механизаторнуудшье түрүүшын үдэрhөө эршэ зоригтойгоор ажаллажа байнхай. Тарилгамнай богони болзорто дүүрэхэ байха, — гэжэ, «Первомайский» совхозой хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ П. Д. Родионов хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: тракторист Иван Федоров; агрегадууд шэнинсэ тарижа ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СССР

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ «ГЭРШҮҮХЫН, ПРОСЫН, ФАСОЛИИН БА ЧЕЧЕВИЦЫН ОРООҺО ЕХЭЭР УРГУУЛЖА, ХУДАЛДАЛГЫЕ УРМАШУУЛХА НЭМЭЛТЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ» ТОГТООЛ БАТАЛАН АБАБА

«Гэршүүхэ болон просын орооҺо ехээр ургуулжа, худалдаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1976 оной августын 23-най 683-дахи тогтоолые хэдэ хэдэн республикануудай, хизаарнуудай ба областьнуудай партийна, совет, хүдөө ажахын болон бэлдэхэлэй органууд, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Бэлэдхэлэй министерство дүүргэжэ шадаагүй гээд тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ ургамалнуудай ургаса урдынхидал мэтэ доогуур байнаар. Бүхы дээрээ орон доторнай гэршүүхын, просын орооҺо худалдаха талаар арбадахи табан жэлэй түсэб дүүргэдэгүй.

Орон доторнай фасоль болон чечевицын орооҺон багаар ургуулагдажа, гүрэнэй нөөсэдэ оруулагданэ.

Дурсагдаhан хүрээтэ ба бобово ургамалнуудай орооҺо гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ ажахынуудай дүүргэлгэдэ СССР-эй Бэлэдхэлэй министерство, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, хэдэ хэдэн областьнуд болон республикануудай партийна, совет органууд ёҺотой эрилтэ табинагүй. Тарля түшаан абадаг предприятинуудта ороҺон гэршүүхын, просын ехэ орооҺон муу шанартай байhаар.

Энээнhээ уламжадан, гэршүүхын хүрпээгээр, шара будаагаар, фасолёор, чечевицээр хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүд хангагданагүй.

Эдэ ургамалнуудай орооҺо ехээр ургуулжа худалдаха, тэрэнэй шанарыень hайжаруулха, хүрпээгээр хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха зорилготойгоор КПСС-эй ЦК ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые Украиниин Компартиин ЦК болон Украиниин ССР-эй Министрнүүдэй Соведые, Белоруссиин Компартиин ЦК болон Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведые, Грузиин Компартиин ЦК болон Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведые, Молдавиин Компартиин ЦК болон Молдавиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведые, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, СССР-эй Бэлэдхэлэй министерствые, партийн крайкомуудые, обкомуудые ба райкомуудые, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, хизаарнуудые, областьнуудые ба районнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдые нигэжэ үзэлгалба:

республика, хизаар, область, район, колхоз болон совхоз бүхэндэ гэршүүхын, просын, фасолиин ба чечевицын орооҺо тарижа ургуулгада тохёолдоhон гээгдэлэй шалтагаануудые хаража үзэхэ, эдэ ургамалнуудай ургасые саашадань дээшэлүүлхэ ба орооҺо ехээр хүряаха, дурсагдаhан ургамалнуудые тарижа ургуулгын түрүү технологинуудые нэбтэрүүлгэдэ онсо анхаралдаа хандуулжа, тэрэнние гүрэндэ худалдаха талаар тогтоогдоhон түсэбүүдые колхоз, совхоз бүхэнэй зэрэгцэн дүүргэхын тула 1981 ондо ажахынуудта гэршүүхэ, просо ба бобово ургамалнуудые тарижа ургуулгын бүхы хэмжээ ябуулганнуудые агротехническэ эрхим hайн болзорто үнгэргэхыень хангаха;

гэршүүхын, просын, фасолиин ба чечевицын орооҺо гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ колхоз, совхозуудай дүүргэхын хойноhоо хиналтаяа шангадахаа, гүрэндэ худалдагдаhан эдэ ургамалнуудай орооҺоной ниитэ хэмжээндэ хүрпээтэ ба бобово ургамалнуудай эгээл үнэтэ сортын орооҺоной хубие дээшэлүүлгын хэмжээнүүдые абаха.

Гэршүүхын, фасолиин ба чечевицын орооҺо ургуулжа худалдалгые урмашуулха зорилготойгоор 1981 оной ургасаhаа эхилжэ, дурсагдаша ургамалнуудай 1 центнер орооҺо гүрэндэ худалдаhанайнь түлөө 1 центнер холимог тэжээл гу, али тэжээлэй орооҺо колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта, эмхинүүдтэ худалдаха.

Бүхыдөө орооҺоной талаар энэ хэмжээе үлүүлhэнhээ дулдыдангүй, арбадахи табан жэлдэ түйлагдаhан дундуур хэмжээнhээ гадуур гэршүүхын, просын, фасолиин ба чечевицын орооҺо гүрэндэ худалдаhанай түлөө 1981—1985 онуудта колхоз, совхозуудта ба хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта, эмхинүүдтэ түлбэриин үнэ сангые 50 процент хэмжээнтэйгээр нэмэжэ түлэхые хараалагданэ.

1981 оной ургасаhаа эхилжэ, колхоз, совхозуудта ба хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта, эмхинүүдтэ сагаан, үнгэтэ, үнгөөрөө холисолдошоhон фасолиин, эдлэб сортын чечевицын орооҺоной гүрэндэ худалдажа абалгын үнэ сангые тогтоогдоhон шанартай нэгэ тонно орооҺонэй түлөө 600 тухэригэй хэмжээнтэй байхаар тогтоогдоо.

Гэршүүхын ба просын орооҺо гүрэндэ худалдаха, хабарай тарилга хэхын тула эдэ ургамалнуудай үрэhөөр ажахынуудай бүрин хүсэдөөр хангагдаха (страховой фондые хараада абалсан) түсэбые дүүргээд лэ бэйхалань, союзна ба автономито республика, хизаар, область, район болон ажахы орооҺо худалдаха гүрэнэй түсэбөө дүүргэ гэжэ социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходоо, тоолохо шухала.

Хүдөө ажахын эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангахын тула 1981—1985 онуудта бобово ургамалнуудые хуряаха ЖРБ-4.2 тухэлэй элбэг хүрэхэ жатаануудые бүтээхыень, мүн ПЖК-3,5 тухэлэй сэхэ хададаг жатакосилкануудые зохёожо, 1982 ондо бүтээн гаргалгые түргэдэхэхыень Тракторнэ ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствэдэ даалгаглаа.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство болон В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэмэй бүхэсоюзна академи нигэжэ үзэлгалгадна:

оньhон аргаар хуряалга хэхэдэ тааруу зохид, хорхой шумуул болон үбшэндэ бэлдээр нэрбэгдэхэгүй, hайн шанартай орооҺо үгэдэг ашаг шэмэ ехэтэй, түргөөр эдеэшэдэг ба гэн гасуурта тэсэмгэй гэршүүхын, просын, фасолиин ба чечевицын шинэ сортнуудые 1981—1985 онуудта бии болгохо, мүн эдэ ургамалнуудые тарижа ургуулха түрүү технологи зохёохо;

гэршүүхын, просын, фасолиин ба чечевицын үрэнэ тарижа ургуулгые үндэhэрнь hайжаруулха, тэрэнние промышленна үндэhэ hүүри дээрэ табиха, нютагжуулагдаhан эрхим сортын үрэhөөр ойрын жэлнүүдтэ тарилга хэдэг болохын тула шинэ сортын үрэhэ дарь, түргэн элбэгжүүлгын нэмэлтэ хэмжэнүүдые абаха.

Колхознигуудтай, хүдэлмэришэдтэй, харьяата газар дээгэнь ажаhуудаг ба ниитын үйлэдбэридэ шударгы hайнаар хабаадаг алба хаагшад болон бүсад эрхэтэдтэй фасоль тарижа ургуулаад, фасолиин орооҺо худалдаха тухай hайн дуранай үндэhөөр хэлсээ баталжа болохо гэжэ совхозуудта, хүдөө ажахын бүсад предприятинуудта болон эмхинүүдтэ зүбшөөгдэбэ, харин колхозуудта дурадхагдаба. Баталагдаhан хэлсээнэй ёhоор, тиихэдээ худалдаан абалгын үрэнэй тогтоомол сэнгhээ дээшэ бэшэ сэнгээр фасолиин орооҺон худалдагдан абтаха.

Фасоль тарижа ургуулаад худалдаха тухай ажахынуудай хэлсээ баталhан колхознигуудта, хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшад болон бүсад эрхэтэдтэ бүүса шадарай газарhаа, хэрбээ шухала болоо hаань, ажахынуудай саг зуура хэрэглээгүй байhан газарhаа участок нэмэжэ үгтэхэ.

Тус тогтоолой үндэhөөр фасоль тарижа ургуулхынь тула эрхэтэдтэ үгтэhэн газарай участорhаа хүдөө ажахын налог абтахагүй гээд тогтоогдоо. Эрхэтэдэй заагдаhан участогуудые хэрэглэжэ олоhон олзоhоо олзын налог татабариhаа сүлөөлхыень СССР-эй Финансын министерствэдэ даалгагдаа.

Колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшад болон бүсад эрхэтэдэй бүүса шадарай участогуудта, мүн нэмэжэ үгтэhэн газарай участогуудта фасоль тарижа ургуулхадань, колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын бүсад предприятинуудболон эмхинүүд али бүхы түhаламжа үзүүлхэ үялгатай.

Фасоль тарижа ургуулаад, фасолиин орооҺо худалдаха тухай жэшэтэ договорнуудые зохёожо баталха гээд СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Бэлэдхэлэй министерствэдэ, СССР-эй Финансын министерствэдэ ба СССР-эй ЦСУ-да дурадхагдаба. Хэлсээ баталhан колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшад болон бүсад эрхэтэдэй фасолиин үрэhэ, минеральна үтэжүүлгэ, гербицидүүдые худалдажа абахадань түhалха, хэрэгтэй техникэ, транспортна хэрэгсэлнүүдые үтэхэ ба бүсад түhаламжа үзүүлхэ талаар колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бүсад предприятинуудболон эмхинүүдэй үялгануудые, тэрэшэлэн үйлэдбэрилэгдэhэн продукци худалдаха гурим ба түлбэриин дуримые жэшээтэ договорнууд дотор хараалха.

Колхознигуудтай, хүдэлмэришэдтэй, алба хаагшад болон бүсад эрхэтэдтэй баталагдаhан хэлсээнэй ёhоор, колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бүсад предприятинуудболон эмхинүүдэй хүдалдажа абаhан фасолиин орооҺые эдэ ажахынуудгүрэндэ худалдаха, тиихэдээ гүрэндэ орооҺо худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ тэрэнь тоологдохо, тоогой ба шанарай дунгүүдэй түлөө тогтоогдоhон нэмэлтэ мүнгэн түлэгдэхэ гэжэ тогтоогдоо.

Хүн зоньhоо фасолиин орооҺо худалдажа абалгые ехэ болгохо талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха шухала гээд Центросоюзда даалгагдаа.

Арбадахи табан жэлдэ түйлагдаhан дундуур хэмжээнhээ гадуур колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бүсад предприятинуудболон эмхинүүдэй гүрэндэ худалдаг энэ ургамалай тарианда тогтоогдоhон сэнгүүдhээ дээгүүр бэшээр, баталагдаhан сэнгээр 1981 — 1985 онуудта колхознигуудhаа, совхозуудай хүдэлмэришэдhөө, алба хаагшад болон бүсад эрхэтэдhээ фасолиин орооҺо худалдажа абаха гээд эд хэрэглэгшэдэй кооперацин эмхинүүдтэ зүбшөөгдэбэ.

Тус тогтоолоор хараалагдаhан сэнгээр эд хэрэглэгшэдэй кооперацин хүн зоньhоо худалдажа абаhан фасолиин орооҺые эдэ эмхинүүд тогтоогдоhон гуримаар худалдаха болоно.

Гэршүүхын, таригдаг талмайе, тэрэнэй ургасые, бүхыдөө суглуулагдаhыень анхаралдаа абаха, область, хизаар, автономито ба союзна республикануудтахи орооҺоной тоо бүридхэлэй дундуур дунгүүдтэ эдэ дунгүүдые оруулхагүй гэжэ СССР-эй ЦСУ-да дурадхагдаба.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ЖЭЛ БҮРИ МИЛЛИОН КУБОМЕТР

Экскаваторай машинист П. В. Балалаешниковай хүтэлбэрилдэг экипажай коллектив эрхим түрүү ажалаараа «Востсибуголь» трест дотор мэлээжэ болоhоор үнихэнэй юм. Ленинэй орденто, шахтёрой Алдар Солын гурбан шатын тэмдэгүүдые абаhан габшагай бэрхэ хүдэлмэришэн мүнөөшье социалис мүрысөөнлэ хабаадажа, олоной дундаhаа онсо шалгарна. Үнгэрэгшэ апрель hарада 250 мянган кубометр хайр шорой малтаха даабаряа 405 мянган кубометртэ хүргэжэ, трестынгээ коллектив дотор эгээл үндэр бүтээсэ түйлаба.

Коммунист П. В. Балалаешниковай хүтэлбэрилдэг экипажай коллектив жэл бүри нэгэ миллионhоо үлүү кубометр хайр шорой малтажа, нэмэл аргаар нүүрhэ абадаг Холбоолжоной уурхайн коллективэй алдар солые дээрэ үргэлсэн ябана.

Н. НАМСАРАЕВ.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

Тоннельнүүдэй барилгада хэрэгтэй ашаа ехээр зөөжэ, даабаряа үлүүлхэ хэрэгтэ «БАМтоннельстрой» управленийн 1-дэхи автобазын коллектив ехэ хубитаяа оруулжа байдаг. Тус автобазын хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй даабарие 4 жэл 6 hарын туршада дүүргээ бэлэй. Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабариhаа галуур 3 мянган тонно ашаа зөөжэ, амжалтаяа улам арьбадхаа.

КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой, арадай депутадуудай районно Советэй гүйсэдкомой гаргаhан шиидхэбэринийн ёhоор, тус коллектив дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаба. Энэ түрүү коллектив социалис мүрысөөндэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадажа, ажалай шэнэ идеднууд тээшэ шармайна.

К. ЖАМЬЯНОВ.

УhАЛААД ЛЭ ТАРИНАБДИ

Энэ жэлдэ бидэ 1.800 гектарта орооҺо тарьа тариха түсэбтэйбди. Тэрэнэймнай 1088 гектарынь уhалагдадаг газарта таригдаха юм.

Эгээл тиимэhээ мүнөө түрүүшын ээлжээндэ тарьаалан уhалха хүдэлмэридэ бүхы хүсэн табигданхай. Мүнөө 40 гаран хүн гаар уhална. Тэдэнэр долоон звено боложо хубаараад хүдэлнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ тусхай культиваторнуудта хутагануудые тодхоод, сэбэр паар болон намарай паар дээрэ бураздаануудые гаргажа үгэнэбди. Бураздаануудруу уhа табихалань, хунууд тэрэнние саашань хахалhан газар дээгүүр жэгдээр тараадаг. Хүн бүхэн үдэр соо 80 соото уhалха нормотой юм. Тэрэнь яhала дүүргэгдэнэ. Газар уhалдаг хунууд реэчна сабхи, хэрэгтэй зэр зэмсэгээр хангагданхай. Гансал тэдэнэй ушөө усөөдэнэ гэжэ хэлэхээр, 70—75 хүн гаража худалдаг hаань, уhалуулгы бүри түргэн дүүргэдэхэ hэн.

Даб дээрэ 750 гектар сэбэр болон намарай паарые звенонуудhайнаар худалнэ. Эдэнэрэй уhалhан поли дээрэ шэнинсын үрэhэн таригдажа байна. Түрүүшын 500 гектарта тарилга хэгдээ. СЗП-3.6 тухэлэй хоёр-хоёр сеялкэтэй 4 агрегат ябана. Сеялкэшэд И. Д. Козулин, Н. В. Колмаков гэгшэдэй хүдэлдэг тарилгын агрегадууд үдэр бүриннгөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Газараа заатагүй уhалаад, таридаг болоhон дээрэhээмнай эртын тарилга нэгэ бага хожомшог. гол түлэб майн 25 болотор дүүргэгдэхэ ёhотой.

Байгша ондо тарьаалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 13 центнерhээ бага бэшэ ургаса абажа, хамта 23,4 мянган центнер тарьа суглуулха, 1700 центнер орооҺо гүрэндэ худалдаха түсэбтэйбди. Мүч өөhэдтөө хүсэд хүрэхэ үрэhэ хүрэнгэ хааха, маллаашье эдюулхэ талха орооҺо таhалха аргатай болохо байнабди.

Тэрэшэлэн 150 гектарта хартаабха, 50 гектарта овощ, 545 гектарта кукуруза, 260 гектар дээрэ зелёнко тариха түсэб табигданхай. Илангаяа хартаабха, овощ, корнеплодуүд, кукуруза гол түлэб шиг нойто элбэгтэй, уhалагдадаг газарта таригдаха юм.

Тарьаанай газар уhалхатаяа хамта сабшалан үндалуулха, хабарай эртын паар хахалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулнабди.

А. ШУСТОВ.
Баргажанай совхозой ахамад агроном.

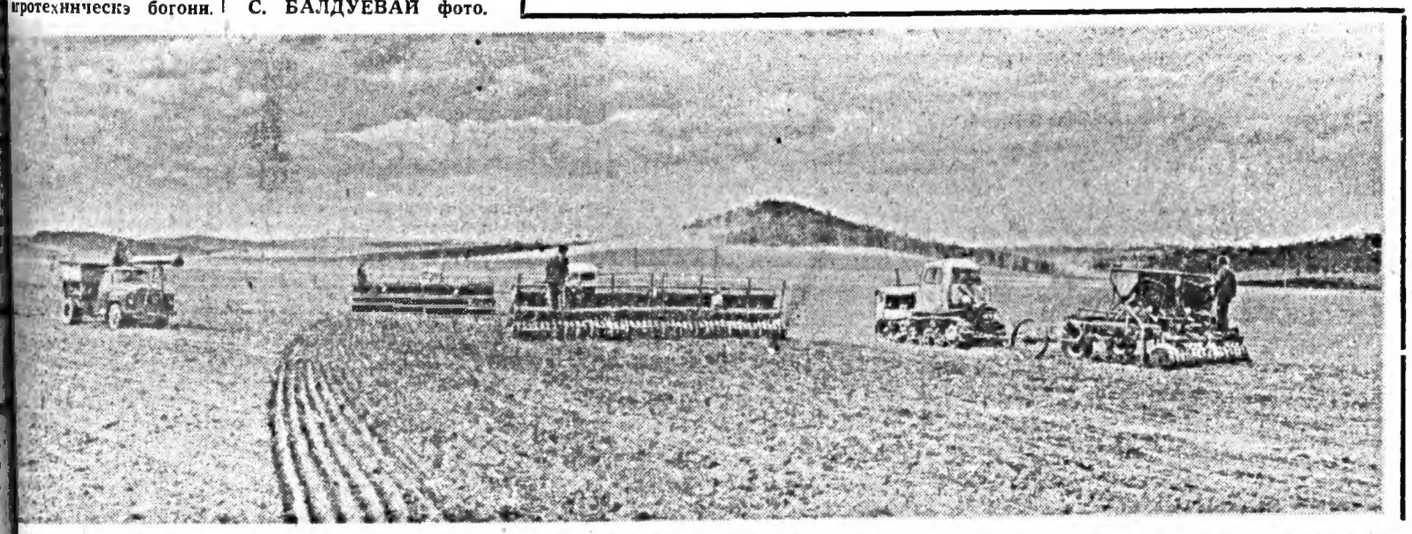

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

КИРОВ. Оройтоhон хабарай саг Кировскэ областьдо тарилгын хүдэлмэрие арбаад хоногоор хойшолуулhан байгаа. Эгээл нимэhээ механизаторнууд түхэреэн сүүдхэдэ газараа хахална, борнойлго, культиваци хэнэ, ешмээнэй, шэнинсын ба обёосой үрэhэ газарай хүрьhэндэ шэнгээнэ. Байгша ондо областиин тарьашад 2 миллионhоо бага бэшэ тонно тарьа хуряахые түсэблэнэ.

МАХАЧКАЛА. Дагестанай талата ба hүмбэр уулануудай боорёорхи районуудай ажахынууд май hарын ногоо сабшажа захалба. Тэжээлэй гол ургамалнуудай — люцернын ба рапсын талмайнууд дээрэ hайн ургаса гаража, тарьашадые баярлуулна. Гектар бүриhөө 300—400 центнер шэмэтэ ногоон эшэ намаа хуряагдана. Ипатовайхидай аргаар хүдэлдэг оньhожоруулагдамал комплекснууд ургаса хуряана. Ажалаа нимээр эмхидхалгэ ногоо сабшалгын болзорые нилээд хороохо арга олгохо юм. Автономито республикын колхоз, совхозуудта 2 миллион шахуу тонно бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл үбэлдэ бэлдэхые хараална.

ЧЕЛЯБИНСК. Урда Ураалда нарата дулаан үдэрнүүд оршожо, олонхи ажахынуудта хабарай тарилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Шиит нойто барижа абаха, борнойлго хэхэ, олон жэлэй үбhэ ногооной тарилгада нэмэлтэ тэжээл оруулха хүдэлмэри хэгдэнэ. Бороо хуратай байгаад, эртэ саhанай орооҺонhоо уламжалан, үнгэрэгшэ намар ургаса хуряалгын hүүлээр олохон полинууд хахалагдаагүй, үнгэрхэдөө hолоомоннишье гаргагдаагүй байгаа. Нимэ талмайнууд дээрэ тарилгын урда тээ газар hэрхилгэхэ хүдэлмэри ябуулагдана.

ФРУНЗЕ. Урда районуудhаа эхилhэн үбhэ сабшалга хойто районууд руу нүүжэ байна. Чүйска нуга голой ажахынууд олон жэлэй ногоо сабшажа захалба. Республикын hүнэй үнэдые үсхэбэрилдэг эгээл ехэ зонын полинууд дээрэ хуряалгазөөлгын 120 гаран звено гаргагдаа. Хүдэлмэреэ хоёр халааанаар эмхидхэжэ, хүсы үбhэ түрүүлэн сабшажа хуряаха хүдэлмэреэ нёдондонойхиhоо hураггүй түргөөр ябуулхые шиидэhэн байгаа.

САРАНСК. Энэ хабар Мордвагай АССР-тэ саахарай свекло тариха талмайнууд нилээд үргэдхэгдэбэ. Мүнөө табан районой тусхай шэглэлтэй ажахынуудта энэ ургамал тарижа ургуулдаг болонхой. Энэнь полинууд дээрэ индустриальна технологи ашаг үрэ ехэтэйгээр нэбтэрүүлхэ арга олгоно.

ТАШАУЗ. Туркменистанай Ташаузска оазисай тарьашад барайгар тарижа эхилбэ. Түргөөр эдеэшэдэг «Узрос-59» гэжэ эрхим сортын үрэhэн түрүүшынхеэ шэлэгдэhэн байха юм. Байгша ондо Ташаузска областиин барайгар ургуулагшад нёдондо жэлэйхиhээ 23 мянга гаран тонно гэхэ гу, али нёдондо жэлэйхиhээ ехэ тарьа хуряажа абахые шиидэбэ.

ЙОШКАР-ОЛА. Хабарай сагай таарамжагүй байгаашье hаа, Марийн АССР-эй механизаторнууд хүдэлмэреэ hайнаар эмхидхэбэ. Колхоз, совхозуудта байгуулагдаhан 220 гаран комплекс габшагайгаар хүдэлнэ, шэжэм техникэеэ түхэреэн сүүдхэдэ хэрэглэнэ.

ПЕТРОПАВЛОВСК. Хойто Казахстанай областиин ажахынууд шэнэ газар дээрэ түрүүшынхеэ рапс тарижа захалба. Дүй дүршэлэй харуулhанай ёhоор, эгээл ган гасуур жэлнүүдтэшье эндэ гектар бүриhөө 100 центнер хуратэр рапсын ногоон эшэ намаа хуряажа абадаг байна. Энэнь нэгэ жэлэй бүсад үбhэ ногооноhоо hураггүй ехэ юм.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиндхэдэринүүдые дэмжэхын төлөө

ОЛОНОЙ ОРОЛДОЛГЫН АШААР

«Ой модоной, целлюлозо-сааріанай ба модо болбосоруулгын промышленностьда продукциин хэмжээе 17—19 процентээр ехэдхэхэ. Ажалай бүтээсые 16—18 процентээр дээшэлүүлхэ», — гээд «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор «хэлэгдэнэ. Ороноймнай ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй урда тон'схэ зорилго табигдаба. Энэ асари ехэ хараа түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула модо бэлэдхэгшэд, целлюлозо, сааріа гаргагшад, ой модоной промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ ажал хэхэ болоно.

Буряадай ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд Эхэ орондоо олон миллион кубометр модо бэлэдхэжэ, эрхим шанартай продукци ехээр гаргаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байдаг. «Забайкаллес» нэгэдэлэй предприятинуудай коллективүүд хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые, технологическа зомгоол, шпала гаргажа, оронойнгоо промышленностьда, томо томо барилгануудта эльгээнэ. Эрхим шанартай мебель хэжэ, ганса республикынгаа бэшэ, харин хүршэ областьнуудай ажалшадай хэрэглэмжэ хангана. Тус нэгэдэлэй коллектив үнгэрэгшэ арбадахи табан жэлдэ муу бэшээр хүдэлжэ гараһан байха юм.

Продукци гаргалга 15 процентээр, технологическа зомгоол гаргаха түсэб 4 дахин дээшэлээ. Хараалагдаһан түсэбһое галуур 2 миллион тухэригэй продукци худалдаа бэлэй. Олон мянган хүдэлмэришэдэй, үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулан, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, оролдосотой шангаар ажаллаһан дээрэһээл энэ бүхы амжалта туйлаглаа гэхээ алдуу болохогүй. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэхэгдөө, продукцийн шанар һайжаруулагдаа.

Арбадахи табан жэлэй туршада 48 оньһожоруулагдамал лини, 45 оньһожоруулагдамал агрегат ашаглалгада тушаагдажа, ехэ хэмжээнэй олон зүйлэй продукци гаргагдадаг болоо. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ амжалтатайгаар хэрэглэһэн дээрэһээ 30 пунктын коллектив модо бэлэдхэхэ арбадахи табан жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь урид дүүргэнэн юм. 22 пунктын коллективтэ үндэр бүтээсэ туйлажа шадаһанайнь түлөө «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн үндэр нэрэ соло олгогдоһон байха юм.

Ажал хэрэгтээ үнэн сэхэ, һайн мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд «Забайкаллес» нэгэдэлэй коллектив с о о н о о олоор урган гараа, гараначшье. Хараад үзэгты даа. Хурамхаанай леспромхозой үнинэй суутай хүдэлмэришэн В. П. Парамоновой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив арбадахи табан жэлэй туршада 209 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ аад, бодото дээрээ 256 мянган кубометр эрхим шанартай модо бэлэдхэжэ, гүрэндөө тушаагаа.

Эдэнэр ямар арганаар иимэ һайн үрэ дүн туйлаба гээшээ? Бэшэнһээ һайн эрхэ байдалда модо бэлэдхэнэ гү? Али олон трактор, хюрөө үгэнэ ха гү? Үгы ааб даа. В. П. Парамоновой бригадын коллективэй бэшэндэл адли техникэтэй, бүлтандал адли участогта модо бэлэдхэнэ. Энэ ажалай эмхидхэл тад ондоо, һайн байха юм. Тракторнуудай 1,5 халаанай туршада, минутыншье туршада миин байлгагдангүйгөөр ашаглагдана. Энэнэй дээрэһээ В. П. Парамоновой бригадын коллектив үдэр бүри эгээл үндэр бүтээсэ туйлана бшуу. Эндэ ажалай журам тон нариная сахигдана, бригадын гэшүүд мэргэжэл шадабаряа ходол дээшэлүүлжэ байдаг. Арбадахи табан жэлэй дүнгөөр үнинэй модо бэлэдхэгшэ В. П. Парамонов Социалис Ажалай Геройн нэрэ солодо хүртэхэл ёнооро хүртэбэ.

Баргажанай леспромхозой коллектив дотор ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг хүдэлмэришэл олон юм. В. И. Тормозовой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд коллектив дотороо эгээл түрүүлэн бригадна подряд хэрэглэжэ эхилээ бэлэй. Шэнэ аргаар модо бэлэдхэһэнэй ашаар шэнгэн түлишэ, запчастьнүүдые арьбалдаг болоо. Трактор, модо отолдог хюрөө бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдажа, халаан бүриин даабари үлүүлэгдэдэг гээшэ, В. И. Тормозовой бригадын коллектив арбадахи табан жэлэй даабарнһаа гадуур 17 мянган кубометр модо гүрэндөө тушааһан байха юм.

В. М. Шутовай бригадын коллектив эрхим түрүү ажалаараа ганса Итанцын леспромхозой бэшэ, харин бүхы Буряадай ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда мэдээжэ болоһоор үнинэй. Энэ нүхэрнай ойдо олохон жэл ажаллажа, аргагүй баян дүршэлтэй болоһой, Ажалаа эмхидхэхэдээ, залуушуулые һурган хүмүүжүүлжэ, ажалда һургахадаа бэрхэ юм. Бригадынь гэшүүд шэнэ онол арга амжалтатайгаар хэрэглэнэ. Арбадахи табан жэлэй туршада бригадна подряд хэрэглэжэ, модо бэлэдхэхэ даабаряа хододоо үлүүлдэг байгаа. Арбадахи табан жэлэй туршада 240 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 256 мянганда хүргөө һэн. 1828 килограмм шэнгэн түлишэ, 764 тухэригэй запчасть арьбалаа бэлэй. Манай түрэл Коммунис партий, Совет гүрэн энэ туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, В. М. Шутовые һаяшаг Октябриин Революциин орденоор шагнаба.

«Забайкаллес» нэгэдэлэй коллектив дотор нимэ урагшаа эрмэлзэнэн һанал бодолтой хүдэлмэришэд олон байха. Эдэнэр эрхим шанартайгаар ехээр продукци гаргажа, гүрэнэй даабари, абаһан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байдаг. Һаяшаг нэгэдэлэймнай 150 хүдэлмэришэд гүрэнэй дээдын хайра шагнал—орден, медальнуулта хүртэбэ. Эдэнэр шэнэ, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ үшөөл үндэр бүтээсэ туйлажа, бага гаргашатайгаар ехэ продукци гаргахаар эрид шиидэнэн тухайдаа мэдүүлжэ байнхай. Нэгэдэлэй предприятинуудай хүдэлмэришэд партийн XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй съезд дээрэ хэнэн элиҳэлые ехэл анхаралтайгаар шудалжа, холын хараатай түсэбүүдые зохёоно, дээшэлүүлэгдэнэн уялгануудые абана. Хүдэлмэришэдэй дунда ойлгуулажа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон эдэбхитэйгээр ябуулагдана. Леспромхозуудай, модоной баазануудай, комбинадуудай коллективүүд ороной промышленностьда, барилгада хэрэгтэй материал үшөөл ехээр гаргаха гэһэн хараа зорилготойгоор шэнэ табан жэлэй түсэб табяад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ оробо.

Жэшээнь, Баргажанай леспромхозой коллектив 82 процент ажалаа бригадна подрядаар хэхэ гэһэн хараа зорилго урдаа табина. Энэ коллектив модо бэлэдхэхэ, зөөхэ һара бүриингөө даабарие амжалтатайгаар бэелүүлдэг юм. Арбадахи табан жэлэй даабари 4 жэл 7 һарын туршада дүүргэһэн байха юм. Эдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлдэ үшөөл үндэр бүтээсэ туйлаха арга шадалтай.

Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй туршада 1 миллион 600 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 1 миллион 842 мянганда хүргэнэн байха юм. Хараалагдаһан түсэбһөө галуур 907 мянган тухэригэй продукци худалдаа бэлэй. Энэ түрүү коллектив партийн XXVI съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые сүм бодото дээрэнь бэелүүлхээр шиидэнхэй.

Сэлэнгын модоной баазын, Онохойн модоной комбинадай, Хүрбын, Хоринин болон бусад леспромхозуудай коллективүүд даабаряа хододоо үлүүлжэ байдагаараа мэдээжэ болонхой.

Манай «Забайкаллес» нэгэдэлэй захиргаан эмхидхэлэй ажалые саашадань улам һайжаруулжа, шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Бар хүсөөр хэгдэлэг ажалые сүм оньһожоруулжа, модо бэлэдхэгшэдэй ажалые хүнгэдхэхэ гэһэн зорилготойгоор ажал ябуулга эрхилэгдэнэ. Нэгэдэлэймнай коллективүүд XXVI съездын шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр продукци гаргажа байна.

В. НАЙДЕНОВ,
ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомей түрүүлэгшэ.

Ленинградай эрдэмтэд энергомашина бүтээгшэдтэй, металлургнуудтай хамта электрическэ машинануудые бүтээхэдээ хүйтэниие хэрэглэнэ. Гели хэрэглэжэ хүргэхэ 20 мянган киловатт хүсэтэй шэнэ турбогенератор мүнөө оангуулагданхан. «Электросила» нэгэдэлдэ 300 мянган киловатт хүсэтэй криогеннэ генератор мүнөө бүтээгдэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: криотурбогенераторай юрэнхы шэнжэ.
ТАСС-ай фотохроникэ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ

АВТОМОБИЛЬНА ТРАНСПОРТЫН БОЛОН ХАРГЫН АЖАХЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБАХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринууд болон арадай ажахын ашаа, пассажирнуудые зөөхэ, автомобильна харгы бариха, заһабарилха, зохидоор харуулжа байха талаар абаһан социалис уялганууда дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха,

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Буряадай АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Ветошников Иван Васильевичые — Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 1-дэхи предприятиин автомобилиин жолоошон.

Инкеев Владимир Николаевичые — транспортна управлениин начальник.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Волков Анатолий Егоровичые — 126-дахи автоколоннын автомобилиин жолоошон. Улаан-Үдэ хото.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Леонов Кирилл Иосифовичые — Мухар-Шэбэрэй автотранспортна предприятиин автомобилиин жолоошон.

Торгашин Рафаэль Михайловичые — Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 2-дохи предприятиин автомобилиин жолоошодой бригадир.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Потеряхин Владимир Петровичые — Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна 1-дэхи предприятиин автомобилиин жолоошон.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Карпов Василий Ивановичые — Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 1-дэхи предприятиин автомобилиин жолоошодой бригадир.

Качин Алексей Васильевичые — Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна 1-дэхи предприятиин автомобилиин жолоошон.

Солдатов Геннадий Карповичые — профсоюзуудай Буряадай областной советэй гаражай автомобилиин жолоошон.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Быков Иван Васильевичые — Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна 3-дахи предприятиин автомобилиин жолоошодой бригадир.

Власов Никита Абрамовичые — Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна 2-дохи предприятиин автомобилиин жолоошон.

Шелеметьев Юрий Ивановичые — Каменскын автотранспортна предприятиин автомобилиин жолоошон.

Балуев Алексей Бахлуевичые — Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна 3-дахи предприятиин автомобилиин жолоошон.

Бронников Борис Афонасьевичые — Баргажанай автотранспортна предприятиин автомобилиин жолоошон.

Добрынина Екатерина Алексеевнае — Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 3-дахи предприятиин автомобилиин жолоошон.

Ермолаев Куприян Иванович — Каменскын автотранспортна предприятиин автомобилиин жолоошон.

Попов Николай Александровичые — Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна 3-дохи предприятиин слесарьнүүдэй бригадир.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной апрелиин 2.

СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙ

АЖАЛАЙНЬ СЭГНЭЛТЭ—АЛТАН ОДОН

БАМ тухай тэмдэглэлтэй дэбтэрээ иранам. 1975 оной зунай эхин. Тазы-Уоян гэжэ автомобилиин харгые татажа эхилһэн үе һэн. Хурамхаанай районой эгээл саада захын Уланхаан гэжэ һууринда барилгын дүрбэн эмхи түбхинэжэ байгаа. Харгын техникэ, хабсаргамал гэрнүүд обооонги буулгагдаһан байба. Барилгын оньһожоруулагдаһан дүрбэн колоннын хүдэлмэришэд Уоян хүрэтэр татагдаха 220 километр утатай харгы руу һубаряад ажал хэжэ эхилэнхэй. Эдэнэрэй хоорондо ашаа иишэ тиишэнь зөөхэ, холбохо хэрэг гансал агаараар бэелүүлэгдэдэг байһаниинь элитэ.

Уланхаан һууринһаа холо бэшэ вертолёдуудай буудаг, ниидэдэг талмай түхеэрэгдэнхэй. Харгын хүдэлмэришэдтэ эльгээгдэхэ элдэбын ашаан—эдеэ хоолой зүйлнүүдээ эхилээд, харгын техникэ болоод газетэ, журнал, бэшэгүүд вертолёдуудай талмай дээрэ хуу асарагдаһан байба. Хүнүүдшье олон. Харгы зубшаад хүдэлжэ байһан участогуудта ошохо хүнүүд бии, мүн Уояншье ошохоёо, вертолёт хүлеэгшэд олон.

Уданшьегүй Уояннаа вертолёт ниидэжэ ерэбэ. Нижнеангарскын 11-дэхи тоннельнэ отрядые хангадаг МИ-8 гэжэ вертолёт байба. Элдэб ашаа тээгдэбэ. Хэдэн хүн һууба. Энэ вертолёдой командир А. И. Кочетов, пилот Н. Я. Плюшков, бортмеханик П. А. Дёмин — иимэ гурбан хүнһөө экипажнь бүридэнхэй. Тэнгэридэ нэгэшье үүлэн үгы. Наран үглеенһөө шангаар шаража эхилбэ. Зунай намжаа гоё үдэр. Машинын мотоор шуураатай гэгшээр таршаганажа таршаганажа, агаарта дэгдэлэйбди. 140-дэхи оньһожоруулагдаһан колоннын 117-дохи километртэхи участок зорибобди. Доромнай Икадай хада хабсагайнуудые ёрбойлдоно, хоорондуурнь шурган могойтоһон «шэрүүн абари зантай» Баргажанай гол, хадын түргэн горход, татагдажа байһан харгы — эдэ бүгэдэн ельган дээрэ мэтээр харагдана. Хабсагайнуудай хоорондо талаантаһан мүльһэн нуур эзэнхыжэ харагдана. Энэ хадаа Намама гэжэ горхоной уһан талаантажа, зуураан гэгшээр хүрэһэн мүльһэн һаа нааша хайлахаар бэшэ хэбзэргэй. Энэнэй нэгэ захеда, хадын бооридо хүнүүдэй байдаг вагончигууд табяатай, эндэһээ холо бэшэ вертолёдэй буудаг газар — гэрэй һуурин эзэргэ будүүн мододые холбожо, «талмай» хэһэн байба. Энэнэй дээрэнь буубабди.

Иигээд лэ үдэрһөө үдэртэ вертолётчигууд тэтагдажа байһан харгы зубшаад ашаа, нүгөөдүүлынь Уланхаан Уоян хоёрой хоорондо юумэ зөөдэг байгаа. Тэрэ үдэр Л. Н. Ахметвалеевэй даажа ябаһан МИ-8 Уоян ниидэжэ ошоо. Тиихэдэ энэ хүнтэй уулзажа шадагдаагүй һэн. Зүгөөр тэндэхи барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Леонид Нургаловичые магтанхай һэн.

* * *

...Дунда эзргын бэтэй, барилдаашан гү гэжэ һанахаар бата багжагар бэтэй, уряанги янзын хүн.

— Уланхаан — Уоян участогта хүдэлжэ байгаа һэн аабзат, — гэбэб.

— Байгал-Амарай түмэр зам барилгын эхилхэтэй хамта бидэнэр тэндэ хүдэлжэ эхилээ һэмди. Тюмениин хизаарай хойто захадань хүдэлжэ байтараа БАМ-ерээ бэлэйбди, — гээд, Леонид Нургалович карта дээрэ харуулна. — Хүхүүр болдог намагтай, нилээд бэрхэшээлтэй газар дайда даа, — гэжэ нэмэбэ.

Энээнэй урда тээхи машинань МИ-4 байгаа. Вертолётчигуудай хэхэгүй ажал гэжэ үгы, мүн ниидэжэ ошохогүй газершье гэжэ байхагүй. Геологуудта ниидэхэ, хада хабсагайнуудай хоорондуур дүүлихэ, ой тайга соо түймэрэй гарахада гү, али уһа мүрэнэй үерлэхэдэ, хүн зон болоод ниитын зөөри абарха мэтын элдэбын ажал хэхээ үдэр һүни илгадгүй хүхэ тэнгэри руу ниидэжэ ошодог улад гээшэ гэжэ бултадаа мэдэнэбди.

Хэдэн жэлэй саада тээ МИ-4 гэжэ машинаараа Л. Н. Ахметвалеев геологуудые хангадаг байба ха. Геологуудай ашагта малтамал бэдэрдэг газар ехэнхидээ, хада хабсагайнуудай хоорондо, гүн тайгын оворто байдаг.

...Нэгэтэ геологуудта зорижо гараба. Хори, Витим, үшөө саашаа Могоча, Тахтамыгда гэхэ мэгэнүүд доогуурнь үлэнэ. Хюрөөгэй шүдэндэ адли ой модотойшье, нюсэгэншье хабсагайнууд дайралдана, элдэбын түхэл мэягтай шулуунуд шобхойлдоно, өёорынь обёорогдохогүй жалга хүндынүүд харагдана. Үшөө дэгэлдэгэй тэнгэри бүрхэжэ эхилбэ. Газарай нюуса хэбтэшэ олохын тула геологууд үни удаан саг соо ажалладаг шуу. Эдэнэрые хангахэ, «ехэ газартай» холбоо тотоохо зорилго ниидэ-толётчигууд дүүргэдэг байна. Тиин тэрэ партийн геологууд урдань танил болоһон тула Л. Н. Ахметвалеевые эриһэн байгаа. Нэрэ обогоорньшье хэлэхэгүй, миин лэ Ахмет гээд геологууд нэрлэдэг һэн.

— Шамда бэлдэнэн талмай гэжэ байхагүй, — гээд Леонид Нургалович хөөрэбэ. — Тиихэдэ нилээд гайтай байдалда орогдоо һэн. Бишыхан талмай дээрэ машинаяа һуулгабаб. Гурбан тээнэм эрид гэгшын хабсагайнуудые хүреэлэнхэй, эдэзнэй хоорондуур нэгэ бага забһар бии аад лэ доошоо өёргүй ехэ жалга нүхэн — миин тэрээн руу харахадаа жэхыхэр. Ниидэжэ гараха гэхэдэ, хабсагайнууд хаагаад табинагүй. Вертолёдойшье гуримаар, самолёдойшье гуримаар ниидэжэ гарахын аргагүй. Үнэндөө нүхэн соо һуургдана гээшэ ааб даа. Ялтайб.

Энээнииень ойлгоһон нүхэд геологуудынь ажалда орхёод, һанаагаа зобошоод хаража байгаад һэн. Вертолётчик иимэ шиидхэбэри абаа һэн, машинаяа доошонь жалга яма руу шэглүүлбэ. Доошоо унаха тээшээ гэнтэ скорость абажа, ниидэжэ гарашоо һэн.

—Аюултайшье байнынь мэдэжэл байгааб. Зүгөөр тэбдэн мэгдэнгүй бүхы юумэеэ һайса бодожо үзөөд, ниидэнэ ха юмши даа, — гэжэ Леонид Нургалович хөөрэнэ.

— Иимэ онсо ушаралнууд хэр болодог гээшэб?

— Элдэб юумэн болоол ааб даа, — гэжэ харюусаба.

Тэдэ хабсагайнуудай эгээл үндэр орьёдонь Ахмедэй нэрэ геологууд үгөө һэн.

Нэнишье, үдэршье, столдо эдэлжэшье һуутаршни онсо ясралтай ажал шамайе бодхоохо. Нэгэ иимэ ушар тухейда Леонид Нургалович хөөрэбэ.

Орхон голдо шудхадаг Туулын горхон тиимэ ехэ уһатай гэхээр бэшэ. Тиигээшье һаа, нэгэтэ энэ горхон дошхон абари зангаа гаргаба гээшэ. Зунай эхин байба. Хада уулын саһан тургэнөөр хайлажа, харьялан урдажа, энэ горхондо шудхаба. Үшөө дээрэһээнь ехэ уһатай бороо орожо һалабагүй. Тиигэжэ Туулын горхон булангир уһаяа һабаһаа халяан хааяжа байгаад харьялба. Дүтэ шадар байһан айлнуудай гэр байра, малай бэлшээри уһанда абтаба, зарим газарта түмэр харгые дэлбэ сохиһон байгаа.

Л. Н. Ахметвалеев түрүүтэй МИ-4 вертолет аха дүү ороной ниислэл хото ниидэжэ ерэбэ. Дээрэнээ харахада, уһанай үерэй хохидол тодхор... Вертолёдой командир, пилот, бортмеханик гурбан нюур нюураа харалсаад, абяагүй бэ бэеэ ойлголсобо.

— Һу, хүнүүд,—гээд, бортмеханик Борис Гаськов оглобо. Харан гэхэдэнь, модон гэр урдаад, халта тогтоод байна, ороёдонь эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд, үхибүүд аһалданхай. Дээрээ вертолёдой бии болоходо, тэдэнэр баяртайгаар арбаганалдана. Гэрэй ороёдо дүтэлөөд, машинаяа байлгаба. Бортмеханик үүдээ нээжэ гараад, хүнүүдые һуулгаба. Тэрэ үдэр мүргүй халуун байжа, машинаяа агаарта тогтоожо байлгаха гээшэ айхабтар хүндэ гэжэ тэдэ зон хаанаһаа ойлгохо болэй даа.

—Тэрэ үдэртөө боро хараан болотор ниидээ һэмди, — гэжэ Леонид Нургалович хөөрэбэ. Хори гаран хоногто иигэжэ ажал хэгдэ һэн. Түрүүн хүн зониие зөөжэ гаргагдаа, удаань зөөри зөөшыень, эдеэ хоолыень зөөгдөө һааб даа. Эбдэрһэн газартань телефоной холбоон һэргээгдээ.

...Ажалаа дүүргээд, нэгэтэ үйлсөөр ябажа байтарнь, нэгэ гэрэй хажууда хүнүүдэй дуу дуугалдахые шагнаад, оршуулагшань иигэжэ хэлэбэ:

— Ахмет баатар тухай, таанад тухай эдэнэр дуу дуулажа байна. Удхань иимэ: аха дүү Совет ороноо түмэр мөрёор ерэжэ, анда нүхэдөө аюулһаа аршалба...

—Ябаһан лэ газартатнай таниие магтадаг байна. Гушаадригдана бшуу. Тиимэнээ вертолетчигууд түмэр-бетон бүхэлгэ-бахананууде машинынгаа газаа тэ шаттагалаад зөөнэ, линииень татана. Усть-Кут гэжэ станциһаа эхилээд, энэ ажал хэжэ байнабди, мүнөө Таксимо хүрөөд ябанабди, — гэжэ Леонид Нургалович хэлэнэ.

ЛЭП гэдэгэй хүсэтэ лини татаха гээшэнь нилээд нарин мэргэжэлтэй хүнэй хэхэ ажал гэжэ хөөрөөн дээрэнээнь ойлгоноб.

Иигэжэ Байгал-Амарай түмэр замай барилгада Улаан-Үдын авиапредприятиин вертолетчигууд эдэбхитэй һайнаар хүдэлөө, хүдэлжэшье байна. Жэшээнь, Л. Н. Ахметвалеевэй даадаг экипаж арбадахи табан жэлэй туршада БАМ-ай барилгашадые хангалгаар 1800 час соо ниидэнэн, 1950 тонно ашаа зөөнэн байна. Һайн ажалайнгаа түлөө «БАМ-ые хангалгаар эрхим экипаж» гэһэн хүндэтэ нэрэ эзэргэ түрүүн 1976 ондо энэ экипажда олгогдоо һэн.

Энэ хүн үшөө 1936 ондо гэр бүлөөрөө Татар ороноо Нижне-Удинск нүүжэ ерэнэн байгаа. Нургали эсэгэнь түмэр замда наһаараа хүдэлнэн, хүбүүниинь мүн лэ эндэнь хүдэлхэ һанаатай ябаһан юм ха. Тээд 10 класс дүүргээд, Эрхүүгэй авиационно һургуулида ороһон байгаа. Жэл һураад дүүргэнэнэй удаа аэропортдо механигаар хүдэлбэ. —Эндэл летчигууд бидэниие самоледто һуулгажа, авиацида дурлуулаа юм, —гэжэ Леонид Нургалович ярина. Жэл тухай хүдэлөөд, Бугурусланай летно училищида орожо һургаа. 1954 ондо энэ һургуули дүүргэнэнээ хойшо отол авиацида алба хэжэ ябана.

Тэрэ гэнэн сагһаа хойшо Л. Н. Ахметвалеев дээдэ гарай мэргэжэлтэн болонхой, эхэ эсэгынгээшье, Эхэ ороныгоошье хүнэй солые дээрэ үргэжэ ябаһаар. Үшөө 1963 ондо Л. Н. Ахметвалеевэй экипаж хилын саана хүдэлхэзэ эльгээгдээ һэн. Чехословакида, ГДР-тэ вертолёдуудые абаашадаг байба. Удаань 1964-1965 онуудта Монголой Арадай Республикада геологическа экспедициннуудые хангаха хүдэлмэри хэбэ. Хоёргурбан вертолёт хүдэлнэн юм. Иигэжэ гүрэнэй онсо шухала даалгаберие эрхим һайнаар дүүргэжэ, нютагаа бусаа. Энээнэйнгээ түлөө «Аэрофлодой отличник» гэнэн хүндэтэ нэрэ эзэргэ шагнагдаа һэн.

«Машина жолоодоходоо бэрхэ, ниидэжэ ябахадаа зуб шиидхэбэри абадаг, суггаа хүдэлдэг хүнүүдтэ хүндэтэй. Һайн бэетэй, ниидэхэдээ шэрхи» гэхэ мэтээр энэ пилот тухай авиапредприятиин хүтэлбэрилэгшэд тодорхойлго соогоо бэшэнэн байна. Иимэ бэшэлгэнүүд олон. Үнэхөөрөө һайн бэетэй хүн байна.

Ажаллажа эхилһэнээ хойшо 14100 час ниидээ, тэрэнэй 2800 часынь арбадахи табан жэлэй туршада ниидэнэн байна. Тиигэхэ зуураа, ниидэлгэнүүдынь бүтээсэ ехэтэй, аюулгүй байгаа гэжэ тэмдэглэгдэнхэй. Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые 123 процент дүүргээ, авиацийн 20 тонно түлишэ алмаа. Наймадахи табан жэлдэ үйлэдбэриин эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө 1971 ондо коммунист Л. Н. Ахметвалеев Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан байна. Коммунис ажалай ударник гээд лэ бүхы шан урмашуулгануудыень тоолохо болоо. Һаа, олон даа...

Д. ЖУГДУРОВА.

ЗАВОДОЙ ТҮҮХЭ БЭШЭГЫЕ БАЙГУУЛНА

ЧЕЛЯБИНСКА металлургическа заводто ерэһэн зуулуу худэлмэришэн бүхэ предприятиин түүхэ-бэшэгтэй танилсуулдаг байна. Заводой Соёлой ордоной дворгэдэхи арадай студиин гэшүүд тэрэниие байгуулаа юм. 25 жэл соо тусхай мэргэжэлгүй операторнуудые режиссёрнуудэ заводто, тэрэнэй худэлмэришэдтэ зорюуһан 70 гаран бариилгын фильм буулгаа.

Челябинскынхидай бүтээгаһан фильмүүд бүхэсоюзнай болон уласхоорондын конкурснуудай 10 гаран шагналт хүртэнэн байна. Харин зуталл алмаха дүй дүршэ хүрэхэй харуулһан «Челябинскэй вариант» гэжэ фильм КПСС-эй ЦК-да һайшаагдаһан, Чехословакида үнгэргэдэнэн фестивалиин гол шагналда хүртэнэн байна.

Кинодо дуратайшуулые Баргадэ худэлмэришэд болохоонь гэнэн фильм буулгана. Тэ мяңга гаран металлургическа заводто бэлдэнэн технологэ мэргэжэлэй 32-дохи учеблищи тухай тус фильм юм рэнэ. Тэрэниие дүүргэгшэдэ дунда Социалис Ажалай Герой, ороной соёлой булад хайлуулагша, КПСС-эй XXVI съездын делегат П. Сатанин оролсоно.

ОРАНЖЕРЕЕНҮҮДЫЕ БАЙГУУЛНА

УССР-эй Науканудай академиин Донецкэ Ботаническа саадай эрдэмтэдэй гүүлһан оранжерейдэ 150 сортын хоморой ургамалнуудые суглуулагданхай.

Эндэ пальма, банан, финин модод ургуулагдана. Үйлэдбэриин болон зуураанай газарнуудта Улаан ороной ургамалнуудые хайшан гэжэ ургуулаһаа, руулһалхаб гэжэ эндэнэ дэжэ абахада болоно.

Ботаническа саадай Донецкэ университедэй эрдэмтэдэй туһаламжаар горхэдэн томо предприятиндэ ба үбэлэй оранжерейдэ байгуулагдаа. Тэдэнэй тоо 100 мянган дүрбэлжэн болоно.

ТАРИЛГА ДЭЭРЭХИ ШЭНЭ АЛБАН

Энэ хабартаа Латвиин дөөгэй харгынуудаар амжилтай шэнэ замууд бии бэлэй. Тарилга дээрэ комплексэй отрядуудай худэлдэг гэшэ республикын совхозууд тиимэ харгыдые гаргаа. Автобусуудые столово түхеэрэглэнхэй, механизаторнуудта хүрэ эдеэ зөөдэг юм.

Республикын олонхи хынуудта ажаһуудалай рэглэмжэ хангалгын нонууд эмхидхэгдэнхэй, дэнэй бүридэлдэ технологическа отрядуудые оролцоно. Тэрэниие дүүргэгшэдэй дунда Социалис Ажалай Герой, ороной соёлой булад хайлуулагша, КПСС-эй XXVI съездын делегат П. Сатанин оролсоно.

ОРАНЖЕРЕЕНҮҮДЫЕ БАЙГУУЛНА

УССР-эй Науканудай академиин Донецкэ Ботаническа саадай эрдэмтэдэй гүүлһан оранжерейдэ 150 сортын хоморой ургамалнуудые суглуулагданхай.

Эндэ пальма, банан, финин модод ургуулагдана. Үйлэдбэриин болон зуураанай газарнуудта Улаан ороной ургамалнуудые хайшан гэжэ ургуулаһаа, руулһалхаб гэжэ эндэнэ дэжэ абахада болоно.

Ботаническа саадай Донецкэ университедэй эрдэмтэдэй туһаламжаар горхэдэн томо предприятиндэ ба үбэлэй оранжерейдэ байгуулагдаа. Тэдэнэй тоо 100 мянган дүрбэлжэн болоно.

ТАРИЛГА ДЭЭРЭХИ ШЭНЭ АЛБАН

Энэ хабартаа Латвиин дөөгэй харгынуудаар амжилтай шэнэ замууд бии бэлэй. Тарилга дээрэ комплексэй отрядуудай худэлдэг гэшэ республикын совхозууд тиимэ харгыдые гаргаа. Автобусуудые столово түхеэрэглэнхэй, механизаторнуудта хүрэ эдеэ зөөдэг юм.

Республикын олонхи хынуудта ажаһуудалай рэглэмжэ хангалгын нонууд эмхидхэгдэнхэй, дэнэй бүридэлдэ технологическа отрядуудые оролцоно. Тэрэниие дүүргэгшэдэй дунда Социалис Ажалай Герой, ороной соёлой булад хайлуулагша, КПСС-эй XXVI съездын делегат П. Сатанин оролсоно.

ОРАНЖЕРЕЕНҮҮДЫЕ БАЙГУУЛНА

УССР-эй Науканудай академиин Донецкэ Ботаническа саадай эрдэмтэдэй гүүлһан оранжерейдэ 150 сортын хоморой ургамалнуудые суглуулагданхай.

Эндэ пальма, банан, финин модод ургуулагдана. Үйлэдбэриин болон зуураанай газарнуудта Улаан ороной ургамалнуудые хайшан гэжэ ургуулаһаа, руулһалхаб гэжэ эндэнэ дэжэ абахада болоно.

Ботаническа саадай Донецкэ университедэй эрдэмтэдэй туһаламжаар горхэдэн томо предприятиндэ ба үбэлэй оранжерейдэ байгуулагдаа. Тэдэнэй тоо 100 мянган дүрбэлжэн болоно.

ТАРИЛГА ДЭЭРЭХИ ШЭНЭ АЛБАН

Энэ хабартаа Латвиин дөөгэй харгынуудаар амжилтай шэнэ замууд бии бэлэй. Тарилга дээрэ комплексэй отрядуудай худэлдэг гэшэ республикын совхозууд тиимэ харгыдые гаргаа. Автобусуудые столово түхеэрэглэнхэй, механизаторнуудта хүрэ эдеэ зөөдэг юм.

Республикын олонхи хынуудта ажаһуудалай рэглэмжэ хангалгын нонууд эм

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДТЭ— ҺУЛАРШАГҮЙ АНХАРАЛ

Улаан-Удэ хотын прокуратурын органууда ерэдэг ... үдэр бүри олохон лэ ... асардаг. Тэдэ бэшэгүүд олон янзын байдаг. Бэ... бүхэн соонь хүнэй һанал ..., ямар нэгэ юумэнһээ ...жо банрлаһан гү, али ...бүрхэн дураа гутаһан ба...тануд байдаг. Тэдэнние ...ьна һуухадаа, бэшэгүүд ...ай В. И. Ленинэй «Эдэм... хадаа хүн түрэлтэнэй ...ийл документнууд ха юм! ...ад хэлэгдэнэн юумэн тухай ... нэгэшье элидхэл соохоо ...ахагүй бшуубі» гэжэ хэ... үгэнүүд һанаандамни ...шар ороодхидог агша.

Ажалшадай бэшэгүүд соо ... үргэн, эгээл олон янз... мэдээсэлнүүд байдаг гэ... Мэдээсэл, дурадхал ...лһан бэшэгүүдһээ гадна, ...ол оруулһан бэшэгүүд ...даг. Тэдэ бэшэгүүдэй саа... ...ааа сэдьхэлээ зобоһон, ...далтай ба найдалтайшье, ...ламжа гүйһаншье хүнүү... байһье мэдэнэбди.

Гомдол бариха эрхэ гүрэн ...ор хангагдадаг. «СССР-... эрхэтэд тушаала нюур...ай, гүрэнэй болон нинтын ...ануудай ажал ябуулга... ...д тушаа гомдол оруулха ...ай. Гомдолнууд ахуулаг ...ордоһон гуримаар, тус... болзор соо хаража үзэг... өөтой. Хуулин хазагай... ...ха, эрхэеэ хэтэрүүлэн, ... эрхэтэдэй эрхэнүүдтэ ...ол ушаруулһан тушаал... нюурнуудай ябуулганууд ... Хууляар тогтоогдоһон ...ааар сүүдтэ гомдол ...агдажа болохо».

...эрхэтэдэй бэшэгүүд болон ...улгэнүүдэй үндэһөөр ...агдадаг хүдэлмэри пар... гол анхаралда хододоо ...

...ССР-эй XXVI съезд дээ... Л. И. Брежневэй хэһэн ...ото эмидхэл соо нигэжэ ...лэнэ: «Ажалшадай бэ... ба дурадхалууд ...ин олонинтэтэй бодото ...ысаа холбоо тогтоохо ... байһан тула туйлай ехэ ... шанартай. Ажалшадай ...нүүдтэ, гуйлта ба гом... ...удта анхаралтайгаар ...ха ябадалые партийна ...ирилгэшэ бүхэн, арад зо... партийн үмэнэ дүүргэхэ ... венгин уялга мүн гэ... ...даха ёһотой».

...олнуудые хаража үзэ... СССР-эй Верховно Со... -Президиумэй 1980 ... мартын 4-нэй «Эрхэтэ... дурадхал, мэдүүлгэ ба ...олнуудые хараха ёһо ... тухай» Указ баримта... ...аа зэргэтэй.

...ранэй ёһоор, мэдүүлгэ ... гомдолнууд ороһон Со... ...а хойшо нэгэ һарын ху... соо харагдажа үзэгдэ... ...өтой. Хэрбээ тэдэнэй үн... ...нэмэлтэ шэнжэлгэ шал... ...гэхэ мэтын шухала ...ааань, тусхай эмхи ...анай хүтэлбэрилэгшэ ...ли тэрэнэй орлогшо ...нэгэ һараар болзорыень ...жа болохо юм. Тиихэ... ...ээн тухайдаа бэшэгэй ...та заабол дуулгаха ...й.

...эй албатанай, тэрэ... ...р бүлын мэдүүлгэ ба ...нууд хойшолуулашаг... ..., ороһон сагһаа хой... ...лсон хоногһоо үнгэрэн... ...ндахгдэхэ ёһотой. За... ...гэ ушарнуудта болзо... ...баримталагдаагүй һаа, ...ерһөө огтолон үнгэржэ ...агүй.

...шаала нюурай гү, али ...ай ажал ябуулга тухай эрхэтэнэй бэшэһэн гомдолоор хэмжээ абхуулхын тула тэдээндэ өөһэдтэнь тэрэ бэшэгые эльгэвхэ хорюултай.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ СССР-эй Генеральна прокурорые, тэрээндэ мэдэлтэй бүхы прокурорнуудые эрхэтэдэй дурадхал, мэдүүлгэ, гомдолнуудаар түрэнэй ба нинтын эмхинүүдэй, тушаалта нюурнуудай уялганууда гүйсэдхэлгыень нариндаар хинаха гэжэ уялгалаа.

Манай городой прокуратурын органууд энэ тэлаар шалгалта ходол хэжэ байдаг.

Һүүлэй үедэ юрэнхы болон эрхэ сахилгын культура нилээд дээшэлэв. Гомдол ба мэдүүлгэнүүд гол түлэб саг соогоо, зүөөр шидхэгдэнэ, мэдүүлгэ оруулһан хүнүүдтэ удха түгэс, хуулита ёһоор үндэһэлэгдэн харюонууд үгтэдэг болонхой.

Гэхэтэй хамта зарим предприяти, эмхи зургаануудта гомдолнуудай талаар хэгдэхэ хүдэлмэри хуулита эрилтэнүүдтэ хүсэд харюосанагүй гэжэ шалгалта харуулһан байна. Ажалшадай бэшэгүүдтэ анхарал багатайгаар, хайша хэрэгтэй хандаһан, үндэһэ баримтагүй шиидхэбэринүүдые абаһан ушарнууд мүн лэ дайралдаһаар.

Илангаяа худалдаа наймаанай, һуудал байдалай эрилтэ хангалгын, транспортын, хэлхеэ холбооной, элүүр энхын эмхинүүдэй хүдэлмэрини асуудалнуудаар олон гомдол ородог гээшэ. Зарим ажахынуудай хүталбэрилэгшэд гомдолой уг удха, шанар шэнжые ойлгохые оролдоггүй, тэдэнэй бии болоһон ушар шалтагаанине усадхахын тула хэмжээ абадаггүй байха юм. Тиимэһээ тэдэ газарнуудта гомдолнуудай тоо үсөөрдэгүй байна бшуу. Жэшээлхэдэ, «Бурятбыттехника» нэгэдэлдэ 1980 ондо ороһон бэшэмэл гомдолнуудай тоо урда жэлэйхиһээ 40 процентэар дээшэлэһэн, юрэ хэлэгдэнэн хандалганууды... 2,7 дахин олошорһон байгаа. Заһабарида үгтэнэн холодильник, час болон хубсаһа угаадаг машинануудай муу шанартайгаар заһагдадаг тухай даншье олон гомдол ороо.

Нэгэдэлэй хүтэлбэри жэл соо ороһон 132 бэшэмэл гомдолой 123-ыень үндэһэ баримтатай дээрэ тоолоо. Эндэһээ тобшолол хэхэдэ, заһабарилгын шанар муу, захилай дүүргэгдэхэ болзорнууд үргэлжэ баримталагдаһагүй гэжэ элирнэ.

Нэгэдэлэй предприятинуудта ажалай журам муу, хүдэлмэриин сагай үедэ архи ууха ушар үзэгдэнэ. Тиигэбэшье «Бурятбыттехника» нэгэдэлэй хүтэлбэри эдэ баримтануудта ёһотой шанга сэгнэлтэ үгөөдүй байнаар.

Эдэ гомдолнуудые комплексноор шэнжэлжэ, хүдэлмэринигөө шанар һайжаруулха, зүб тобшолол хэжэ, хэмжээ абтанагүй.

Ажалшадһаа ороһон мэдүүлгэ ба гомдолнуудые харалгаар эгээл нимэрхүү байдал «Бурятгелерадиотехника» нэгэдэлдэ мүн лэ үзэгдэнэ.

Худалдаа наймаанай, нинтын элсэ хоолой хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ дээрэ гомдол ходо ородог. Зарим магазинуудые дваншад бухы эд бараагаа худалдангүй, саанаа нюуна гэһэн гомдолнууд үндэһэтэй. Жэшээлхэдэ, горпищеторгын 48-дахи магазинние даагша Перфильева наймаанда гаргангүй, 30 килограмм пельмень, 30 шэл зөөхэй дараад байгаа. Энэл торгын 39-дэхи магазинда ехэ тоһон олдоо.

Нимэ баримтанууд үсөөн бэшэ.

Горпищеторгын болон хлебторгын магазинуудта худалдан абагшадта бусаалтыень дутуу үгэхэ, дутуу шэгнэхэ ушарнууд үзэгдөө һэн. Худэлмэрилэгшэд Раднаева, Баженова, Федько гэгшэд зэмэдэ хүртэһэн байна.

Магазинуудта байдаг дурадхал, гомдолнуудай дэбтэрые хэрэглэһэн хүнүүдтэ түрүүшынь эрилтээр үгтэдэггүй ушаршье үзэгдэнэ. 39-дэхи магазинай кассир Приездких, 11-дэхи магазинай наймаалагша Андриевская, 48-дахи магазинай — Старых, «Баргажан» ресторанай хүдэлмэрилэгшэд Максимова, Темникова гэгшэд тус дэбтэр үгэхээ арсаһан байна. Эдэнэр булта эзмэдэ хүртэбэ.

Эрхэтэдэй бэшэгүүдые хараха хүдэлмэридөө горитой дутагдалнуудтай байһан худалдаа наймаанай газарнуудай директорнууд В. П. Михайловский, А. Г. Елаев гэгшэдые прокуророй дурадхалаар городской Советэй гүйсэдкөм эмхи гурим сахихыень зааһан байна.

Үнгэрһэн жэлэй нюнинин 13-да республикымнай Верховно Советэй Президиумдэ Улаан-Удын шэлэй заводто ажалшадай мэдүүлгэ, гомдолоор ябуулагдадаг хүдэлмэри тухай тоосоон шагнагдажа, бии байһан дутуу дундануудыень усадхаха талаар тусхай тогтоол абтаа һэн. Тэрэнэй һүүлээр гурбан һарын үнгэрһэн хойно прокуратурын хэһэн шалгалтын ёһоор дурсагдаһан асуудалаар бодото хэмжээнүүд абтаагүй, шухала байдалынь хубилаагүй гэжэ элирээ һэн. Тэрэнэй үндэһөөр завод доторой захиралтаар ахалагша юрисконсульт Тараненко, ЖКО-гой начальник Антонов, юрэмхы таһагай начальник Поденкова гэгшэдтэ зэмэ тохогдоо.

Гомдол түрүүлдэг шалтагаанууд олон янзын байдаг. Тэдэнэй гол эшэ үндэһэн гэхэдэ, албан хойрог, нобшо нозог ябадал, шүүмжэлэл хэрэгсээдэгүй тушаалта нюурнууд болоно. Иимэ байдалда ороһон эрхэтэд гуйлтаяа хүсэлдүүлхын тула дээдын зургаануудта хандаха баатай болоно.

Ажалшадай бэшэгүүдтэ, тэдэнэй дурадхал, һанамжануудта анхаралтайгаар хандалга тон ехэ удха шанартай. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, ажалшадай бэшэгүүд болон дурадхалнуудай талаар ябуулагдадаг хүдэлмэрине саашаань улам һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй һаяхан ёбаһан тогтоол энээнние үшөө дахин гэршэлнэ.

В. САХАРОВСКИЙ,
Улаан-Удэ хотын прокурор.

ӨӨРЫН БАЙШАНТАЙ БОЛОО ҺАА...

АРБААД жэлэй урдахана Гусиноозёрскдо хүргэмэй һургуулиин нэгдэхэдэ, ороидоол 30 хүбүүд, басагад һураха дуратай байһанаа мэдүүлээ һэн. Харин мүнөө һургуулидамнай фортепьянын, баяанай, аккордеоной, домрын болон арадай инструментнүүдэй, тэрэшэлэн хоорой отделениннүүдтэ 300 гаран эдиршүүл һурана. Жэл ерэхэ бүри имагтал хүргэмөөр бэшэ, мүн уран зурагаар һонирходог хүбүүд, басагад олошорно. Ушар тиимэһээ гоё һайханда, уран бүтээлдэ дуратайгаар залуушуулые һурган хүмүүжүүлдэг тусхай һургуули бии болгогдоо һэн. Тэрэмнай искусствын һургуули гэжэ нэрлэгдээ.

Хүргэмэй һургуули, уран зурагай студи гээшэ искусствоо ойлгодог байхаар үхибүүдые хүмүүжүүлхэ зуураа, бэлигтэй эдиршүүлые элирүүлэн һургаха зорилготой юм. Мүнөө һургуулидамнай мэргэжэлтэй, дүй дүршэлтэй олон багшанар хүдэлмэрилнэ. М. В. Сахаровская, И. С. Плоткина, П. Ц. Бувнтуев, В. Л. Шанин, Н. А. Раев гэгшэдэй хэшээлнүүдтэ сольфеджио, гармони, хүргэмэй литература угаа гүнээгыгөөр заагдана. Хэнэйшье мэдэнээр, һаяхан лэ ното таниижа эхилһэн хүбүүд, басагадые бодото хүргэмшэн болгон хүмүүжүүлхэ, һургаха гээшэ бэлэн хэрэг бшэ. Гэбшье багшанаршье, мүн һурагшадшье оролдосын ашаар, уран һайханда эрмэлзэһэнэй ашаар хүргэмэй гүнээгы нюусые тайлбарилжа һурана. Эрхим һурагшаднай эдир хүргэмшэдэй республиканска фестивальда хабаададаг. Энээл бэлигтэйшүүл яаала амжалта түйлаһан байха юм. Жэшээнь, Дарима Санжиева, Вера Варфоломеева, Женя Истомина гэгшэд фестивалиин лауреануд болонхой. Бэлигтэй бэрхэ хүбүүд, басагад Сэлэнгын районой, мүн республикын алибаа конкурс, харалгануудта саг үргэлжэ хабаадаже байдаг.

Зүгеөр имагтал бэлигтэнние, ерээдүйн артистнарые хүмүүжүлхэ гэһэн гансахан зорилго табингүй, харин уран һайханда олонние элсүүлхэ талаар дэлгэрэнгы хүдэлмэри ябуулха гэжэ оролдонобди. Тиимэһээ юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта хүргэмэй долоон хоног, городойнгоо эгээл эдир эрхэтэдэй—багашуулай саадуудай хүмүүжүүлэгшэдтэ хүргэмтэ һайндэр бэлдэжэ, район дотороо уран һайханай фестиваль үнгэргэжэ, үргэн олониитэдэ искусствын эхин мэдэсые олгуулнабди. Иимэ хэмжээ ябуулгануудай хүмүүжүүлхэ үүргын үрэ дүнгые бидэнэр өөһэдөө мэдэрнэбди. Үүлэзгануудай һүүлээр искусствын һургуулида һураха дуратайшуулай мэдүүлгэнүүд олошордог. Гадна уран һайханай хүдэлмэри эмхидхэхэ хэрэгтэ туһаламжа эрижэ хандадаг коллективүүд мүн лэ олошорно. Тиимэһээ арга боломожоороо хүргэмэй классуудые үргэдхэнэбди, уран һайханай коллективүүдтэ заатагүй туһалха гэжэ оролдонобди. Жэшээлхэдэ, манай һургуулиин багша В. Л. Шанин Гусиноозёрско ГРЭС-эй инструментальна оркестрые хүтэлбэрилжэ, ГОЭЛРО-гой түсэбэй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зональна конкурсын дипломдо хүртэһэн байха юм.

Хүргэмдэ аяар 300 гаран хүбүүд, басагадаа һураже байһан ушар хадаа манай бишыхан хотодо хүргэмтэ ссёлой хүндэтэй байһые гэршэлнэ гэжэ һанагдана. Гадна хүдэлмэришэдэй бүлэнүүдэй баян дэлгэр байдалые, уран һайханаар һонирходогыень харуулна бшуу. Һурагшадай бүлэнүүдтэ пианино, аккордеон гэхэ мэтын инструментнүүд бии. Гэхэтэй хамта саг зуура хэрэглэдэ бусаахаар Хүргэмэй инструментнүүдые хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг комбинат олоор байлгахаяа яанаб гэһэн асуудал табихада болохо.

Уран зурагай студи мүн лэ олоной дурые татана. 60 гаран хүбүүд, басагад эндэ бэлиг шадабаряа туршадаг. Шэрэдэ, бинрэдэ дурлаһан эдир хүбүүдэй мольбертээ үргэлөөд, ГРЭС-эй мантан барилга тээшэ ябажа ябахые яһала харахат. Гадна скульптурын, графикын классууд бии. В. В. Смоляк, Г. И. Камший, В. И. Камардина гэгшэдэй хүмүүжүүлдэг эдиршүүл гартаа дүйтэй болоно байнхай. Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейдэ үхибүүдэй уран зурагай выставкэдэ 23 бэлигтэнэй бүтээлнүүд шэлэгдэн абтаа юм. Дүрбэн зураг илангаяа һайшаагдажа, аяар Японой орондо үнгэргэгдэһэн выставкэдэ эльгэгдэнхэй. Наташа Снижевскаягай зурагууд уран һайхан, удха түгэлдэр байхаһаа гадна, уян нугалбаритай, шог өгтотой. М. Авдюшева Л. Башкина хоёрой бүтээлнүүд республиканска конкурсын дипломдо хүртэһэн юм.

Эдир уран зураашадай, скульпторнуудай бүтээлнүүд районно выставкэнүүдэй шэмэглэл болодог. Шахтёрнуудай, энергетигүүдэй һайндэрнүүдтэ зорюулагдаһан зурагууд ажабайдалда дүтэ удхатай гэжэ тэмдэглэмэгэр. Гусиноозёрскын, Сэлэнгын районой ажалшадай үзэмжэдэ табигдаг нүүдэл выставкэнүүд улад зондо һайшаагдадаг. Тиимэ выставкэнүүд угаа ехэ удха шанартай юм. Манай һурагшадай зураг, бүтээлнүүдтэй танилсаһан бусад хүбүүд, басагад өөрынгөө бэлиг, шадабарние туршаха эрмэлзэлтэй болоно. Уран зурагай студиин һурагшадай тоо жэл бүри олошорно.

Уран зурагта дурлуулха, бэлигтэй эдиршүүлые элирүүлжэ, хараадаа абахын тула жэл бүри «асфальт дээрэхи уран зурагай конкурс» соносхоноби. Городой зуугаад хүбүүд, басагад тэрээндэ хабаадажа, бэлигэй туршадаг. Гадна «хүүгэдэй номуудые шэмэглэхэ» гэһэн конкурсдо манай студиин һурагшадтай хамта юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай үхибүүд хабаададаг юм. «Манай студиин эрхим бүтээлнүүд» гэһэн выставкэ эдир бэлигтэнэй оролдолгые урмашуулхын ехээр урмашуулна.

Уран зурагые ойлгуулха лекци, элитэ зураашадай онол арга, илгаа шэнжэ тухай хөөрэлдөөнүүд городой ажалша коллективүүдтэ, һургуулинуудта үнгэргэгдэдэг. Һаяар Закаменск хотодо үнгэргэгдэхэ районууд хоорондын выставкэдэ эльгэгдэхэ бүтээлнүүд дээрээ һурагшаднай хүдэлмэрилжэ байнхай.

Бэлигтэй хүн байдаггүй юм. Үхибүүдэй бэлигые элирүүлхэ, хүргэөөхэ гээшэ тон шухала, обществодо ехэ хэрэгтэй ябадал болоно. Искусствын һургуулиин коллектив энэ һайн һайхан хэрэгтэ бүхы шадабаряа зорюулна. Хүмүүжүүлгын комплексно хүдэлмэридэ искусствын нүлөө арсашагүй: «Хүргэм гэхэдэ — дулин, уран зураг гэхэдэ — һохор» гэһэн гуримаар ажаһуудаг хүнэй сэдьхэл ямар үгытэйбі Журамгүй үхибүүдые милициин таһаата тэмдэглэлдэ абадаг гээшэ. Би зорюута һонирхоо һэнби. Манай һургуулиин нэгэшье һурагшын муу ябадал гаргаһан тухай жэшээ олдоогүй. Уран һайханда дуратайгаар, уран һайханние өөһэдөө байгуулха гэжэ оролдоһон үхибүүд бага балшар наһанһаа зүрхэ сэдьхэлээрээ һайханние үсэдэг, һайханда эрмэлзэдэг болоно ха юм.

Искусствын һургуулиие дүүргэгшэдэй олониинь Улаан-Удын хүргэмэй училищида, оронойнгоо дээдэ һургуулинуудта һуралсалаа үргэлжэлүүлдэг. Заримниинь тусгаар мэргэжэлтэй болоһонойнгоо удаа түрэл һургуулидаа багшалхаяа ерэнэ. Соёлой искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй замые шэлэгүйшье һаа, олонхи һурагшаднай баян уран сэдьхэлтэй, мүнөө үеын шэнэ ёһоной ухаан мэдэрэлтэй эрхэтэд болохо гэжэ найданабди.

Ажалнай хэды амжалтатай байбашье, зарим тэды бэрхэшээлнүүдтэй ушарнабди. Искусствын һургуули тусхай өөрын байшангүй юм. Тусхайлбал, уран зурагай студи үйтан классаа багтажа ядадаг, тиихэдэ хүргэмэй отделени ондоо эмхи зургаанай байшангай үсөөн таһалганууд соо байрлаһхай. Хэшээлнүүдээ хэдэнээлжээндэ үнгэргэхэ баатай болоно ха юмбиди. Уран хүргэмэй байһан Гусиноозёрск хотодо искусствын һургуулиин байшангые барихаар болоо бэшэ гү?

Н. КАВЕР,
Гусиноозёрскын искусствын һургуулиин директор.

ҺЭРГЫЛЭМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИ ЯБУУЛНА

ДРУЖКОВСКО (Донецкэ область). Үбшэн һэргылхэ талаар эндэ нээгдэһэн түбэй мэргэжэлтэд индустриальна хотын хүн зоной элүүр энхэ тухай үдэр бүрнин анхарал оролдолго гаргана. Дружковско рудоуправленин хүдэлмэришэд эндэ бэсэ шалгуулжа, медицинскэ паспортнуудые абаа.

Бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудай һурагшад, һургуулиин һурагшад иимэ паспортнуудые абаха юм. Эндэб мэргэжэлтэй, дүй дүршэлтэй врачнарай бүхы талаһаань шалгажа шэнжэлһэнэй үндэһөөр иимэ паспортнууд табигдадаг. Хүнэй элүүр энхэ тухай мэдээнүүд болон хүнэй энэ тэрэ үбшэндэ бэлээр нэрбэгдэдэг байһан тухай мэдээнүүдэй хажуугаар үбшэнөө һэргылхэ, ажалай болон амаралтын гурим сахиха, днетын ёһоор хооллохо заабаринууд паспорт дотор бэшэгдэдэг юм.

Хотын 60 мянган зоной хүн бүхэниинь жэлдээ нэгэ дахин тус түбтэ орожо, бэсэ шалгуулха байна. Тиигэжэ медигүүд ЭВМ-эй туһаламжаар хэрэгтэй мэдээсэлнүүдые суглуулха, диспансернэ тоо, бүридхэлые бүри һайнаар эрхилхэ арга табоно. Гансал врачнар бэшэ, мүн предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзуудай комитедууд шэнжэлэнүүдэй дүнгүүдые хэрэглэжэ, заводой профилакториннуудай хүдэлмэрине бүри һайнаар эмхидхэхэ байна.

Донецкдэ, Горловкодо, Ждановта, Краматорскдо, Енакиевада болон Донбассай бусад промышленна городуудта иимэрхүү түбүүдые нээхээр түсэблэнэ. Үбшэнһөө һэргылхэ талаар ябуулагдадаг хүдэлмэрние шангадахаха, диспансернэ хангалгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухала зорилгые шиидхэлгэдэ тэдэнэй туһалха байһанинь лабтай.

• ТАСС • АПН
ХИЛЫН САНАНАҺАА

Ф. МИТТЕРАН — ФРАНЦИИН ПРЕЗИДЕНТ

ПАРИЖ. Франциин президентые һунгаха хоёрдохи шатын һунгалта боложо дүүрээ. Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын эсэсэй мэдээнүүдэй ёһоор, социалис партийн кандидат Ф. Миттеран һунгагшадай 51,76 процентын дүүнуудые абажа, Франциин Республикын президент болобо. В. Жискар д' Эстэн 48,24 һунгагшадай процентын дүүнуудые абаа. Һунгагшадай списогүүдтэ оруулагдаһан Франциин эрхэтэдэй 85,87 процентнь дүүгаа үгэлгэдэ хабаадаба.

Хоёрдохи, шиидхэхы шатада Ф. Миттеранай кандидатурые соцпартиһаа гадна, Франциин Коммунис парти, ороной эгээн томо профсоюзна нэгэдэлнүүд, тэрэ тоодо Ажалай бүгэдэ нинтын конфедераци дэмжэбэ.

Адаглагшадай бүгэдэнэй һанамжын ёһоор, орон дотохи социально-экономическа байдал дуугаа үгэлгын үрэ дүнгүүдтэ ехээр нүлөөлөө. Юундэб гэхэдэ, ажалгүйшүүлэй тоо хэмжээн хэзээшье үзэгдөөгүй ехээр олошоржо, 1.700 мянган хүн болоһон, саарһа мүнгэнэй үнэ ехээр унажа, жэлэй 15 тухай процентын хэмжээндэ хүрэһэн, тингээд ажалшадай байдал улам муудажа үргэлжэлһэн байна. Тиин Франциин һунгагшад правительствын экономическа политикаар дураа гутанхай байһанаа элирхэйлбэ.

Дуугаа үгэлгын үрэ дүнгүүдэй соносхогдомсоор үгэ хэлэхэдээ, Ф. Миттеран ингэжэ мэдүүлээ: Франциин һунгагшад хубилалта хэхые хүсэжэ байһанаа элирхэйлбэ. «Энэ илалта — залуушуулай ажалай хүсэнүүдэй, зохёон байгуулхы ба шэнэдхэлгын хүсэнүүдэй илалта болоно» гэжэ тэрэ үшөө асарнагүй. Эдэ зүйлнуудые эндээ, байра дээрээ, аоажа боломоор шуу. Энээнтэй дашарамдуулан, 1980—1984 онуудта бэелүүлэгдэхэ социально-экономическа хүгжэлтые табан жэлэй түсэб дотор гадаадын хүдөө ажахын дэлгүүрһээ республикын дулдыданги байгые нилээд бага болгохо ябадал хараалагдана. Энэ хадаа шухала политическэ удха шанартай байха. Һүүлэй үедэ империализм болоол зарим ороондуудта хашалта хэхэ онол арга болгон, эдеэ хоолой зүйл үгэхэ ябадалые бүри ехээр хэрэглэдэг болоо ха юм. Ороһоного болон бусад урагмалнуудай ургаса дээшэлүүлһэнэй ашаар, хуурай гандангы газар удаа дараалан ашаглаһанай ашаар хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо гэжэ түсэлэгдэнэ. Эдеэ хоол худалдадаг хонжоо наймаашадай ажал ябуулые зогсоохо талаар хэмжээнүүд абтана, хүдөө ажахын эдеэ хоол наймаалха гүрэнэй гурим тогтоогдоно.

Алжирта хэгдэжэ байгаа гүн ехэ аграрна хубилалтануud үргэлжэлһөөр.

А. БОЛМАТОВ,
ТАСС-ай корр
Алжир.

«Джордж Вашингтон» гэжэ уһан доогуур ябадаг американ атомна онгосын экипажай шэнгээһэй японо судиада туһа хүргэгүй хаяжа ошоһондоо Японой хүн зон дураа гутана. Орон дотор демонстрациинууд, митингнүүд (зураг дээрэ) болоно, американецуудтай сэрэгэй холбоо үгы болгохо гэһэн эрилтэ табина.

Джапан Пресс-ТАСС-ай фото.

АЛЖИР: ГҮН ЕХЭ АГРАРНА ХУБИЛАЛТАНУУД ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

...газарайнгаа та... Алжир — ехэ орон ...000 гаран километрынь ...е зубшаһан газар, ха... ...ойто зүгһөө урда зүг ...ень гурба мянга ша... ...километр болодог. Тии... ...ашье һаань, Алжи... ...дай Демократическа ...ийн хүн зонинь ...й олон бэшэ — 18 ...ёһоо бишыха үлүү ...ирай талмайн болон ...оной тоогой тэнсүү... ...ааа байхаданьшье Ал... ...ын бүхэндэ элдүүри... ...р 0,4 гектар газар ...г байна. Ороһонь... ...ыгэ карта хараоалнай, ...ньаалашье ойлгосотой ...ихо: шара үнгөөр бу... ...ын Сахарын элһэн га... ...лүү ехэ байха.

...ийн колони эзэмдэ... ...лаан жэлнүүдтэ Алжи... ...ирашан-феллах хэр... ...эрүүнээр дарлагдадаг ...рөнэй эдлэжэ байһан ...ы эгээл һайн үрэжэл... ...остогуудые колониза... ...д хүсөөр буляажа ...өөрыень ган гасуур... ...ан губи руу намнадаг ...

...ондо Алжирай бэсэ ... байдалаа имагтал ...ы абаһанай һүүлээр ...ин ажабайдал наин ...лаа дараалан хубил... ...ны бэлэй. Харин 1971 он эрид эрьелтын үе болоо һэн. Тинхэдэ ороныинь аграрна политиныи гол үндэһэн документ — гүн ехэ аграрна хубилалтын хэрти баталагдан абтаһан юм. Энэ документын үндэһэ һууринь «Газар хадаа тэрэнние эльдүүрилдэг хүнүүдэй мэдэлдэ баидаг» гэһэн үгэнүүд болоһон байгаа. Эдэ үгэнүүдэй түлөө Алжирай феллах гартаа буу барижа, колонизаторнуудта эсэргүүсэн тэмсээ бшуу.

Газар эдлэдэг томо баяшуулые усадхаха, газаргүй ба бага газартай таряашадта үрэжэлтэй һайн газар таһалжа үгэхэ, хүдөөдэхи социальна харилсаанууды хубилгаха, хүнние хүнэй мүлжэхэ ябадал үндэһөөрнь үгы хэхэ — нимэ ехэ зорилгонууд аграрна революцин урда табигдаһан байгаа. Аграрна реформо хадаа Алжирай хүн зоной гурбанайнь хоёр хубини хүдэлдэг хүдөө ажахые дэбжэхын, улам саашадань хүгжөөхын тулада шэнэ хараа зам нээжэ үгөө. Энэ реформо томо помещигүүдэй политическэ ба экономическа байдалыень нилээд һуладхаа, Алжирай хүдөө нютагуудтахи социальна хүсэнүүдэй хубааралые һайн тээшэнь хубилгаа.

Мүнөө үедэ Алжирай 1,2 миллион шахуу гектар газар урдань газаргүй ба бага газартай байһан таряашадай мэдэлдэ үгтэнхэй. Тэдэнэр аграрна революцин найдамтай түшэг тулгууринь болонхой. Таряашад мүнөө 7 мянга шахуу кооперативуудые байгуулаа. Гүрэн тэдэнние али болохоор дэмжэдэг, тэдээндэ хүнгэлэлтэтэй гуримаар финансын ба материальна туһа хүргэдэг.

Хүдөө ажахын кооперативуудай гэшүүдтэ зорюулжа, тосхонуудые барилгада горитой анхарал хандуулагдана. «Социалис ёһоной жэшээтэ хүдөө нютагууд» — гэжэ алжирайхид болбосон түхэлтэй эдэ шэнэ тосхонуудые нэрлэдэг юм. Тэндэ мүнөө олон тоото феллахууд ба тэдэнэй гэр бүлэнэр ажаһуудаг. Орон доторнь тиимэ 300 гаран тосхон баригданхай гү, али баригдажа байнхай. Тосхон бүхэндэ медпункт ба һургуули бии, гэрнүүдтэнь эйн гал, газ, уһан оруулагданхай. Правительственна программын ёһоор, дүн хамта мянган «социалис ёһоной жэшээтэ хүдөө нютагууд» баригдахаар хараалагданхай.

Хамтын ажалые али болохоор урмашуулха зуураа, гүрэн ба хүтэлбэрилхы партии — Национально-сүлөөрэлгын фронт (ФНО) үмсэ таряашадай ажахынхидташье туһа хүргэнэ. Элдүүрилэгдэдэг бүхы газарай 60 процентнь тэдэнэй мэдэлдэ байдаг. Тэдээндэ хүнгэдхэнэн сэнгээр тракторнууд ба үтэржүүлгэ худалдагдадаг, мэргэжэлтэд-агрономууд зүбшэл үгэдэг байна.

Аграрна реформо гол түлэб хойто районуудта бэелүүлэгдэнхэй. Урда зүгтэ тэрэнние бэелүүлхэ хүдэлмэридэ бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай. Эндэхи үргэн уужам тала дайда дээгүүр (20 миллион шахуу гектар) мяха ба ноо-һо тушаадаг малшадай 180 мянга шахуу гэр бүлэнэр ажаһуудаг юм. Энэ газар дээрэ мал үсхэбэрилэгшэдэй кооперативуудые байгуулха хэрэгтэ гол хүсэлэл ороддолго зорюулагдана, хамтааран хэрэглэхэ худагууд малтагдана, сөөрэмүүд баригданхай гү, али баригдажа байнхай. Тосхон бүхэндэ медпункт ба һургуули бии, гэрнүүдтэнь эйн гал, газ, уһан оруулагданхай. Правительственна программын ёһоор, дүн хамта мянган «социалис ёһоной жэшээтэ хүдөө нютагууд» баригдахаар хараалагданхай.

Хамтын ажалые али болохоор урмашуулха зуураа, гүрэн ба хүтэлбэрилхы партии Алжирай таряашадай национальна холбоон шухала үүргэ дүүргэдэг юм. Тэрэ хадаа хүдөөгэй ажалшадай аша туһа аршалан хамгаалдаг, тэдэнэй политическэ ушар ёһо мэдэсые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулдаг, шэнэ общество байгуулгада олоороо хабаадалсахыень таряашадые элсүүлдэг байна.

Аграрна революцин зам дээрэ үсөөн бэшэ бэрхэшээлнүүд, һаад түбэгүүд дайралдана. Энэ революци хэсүү шанга, хэрэгтэй шэрүүн тэмсэлэй үедэ хүгжөнэ, энэ баримтые хэрэгсээнгүй байхын аргагүй гэжэ «Эль-муджахид» газетэ бэшэдэ һэн. Энэ тэмсэлдэ, нэгэ талаһаа, газар эдлэдэг томо баяшуулай хархис этэгэдүүд, нүгөө талаһаа—хүдэлмэришэдтэй, залуушуултай, национальна арадай армиин сэрэгшэдтэй холбоотой ажалша таряашад хабаадалсана. Гүрэн ба ФНО партии энэ холбоое бэхижүүлжэ байдаг. Тингэжэ АНДР-эй хүдөө ажахыда боложо байгаа түрүү шэнжэтэй хубилалтануудай тэхэришэгүй байхын тулада шухала байдал байгуулна гээшэ.

Хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо тухай асуудалшье тон шангаар табигдана. Мүнөө Алжир эдеэ хоолой зүйлнүүдые нилээд ехээр ондоо тээһээ даб дээрэ үйлдэнэ. Эдеэ зүйлнуудые эндээ, байра дээрээ, аоажа боломоор шуу. Энээнтэй дашарамдуулан, 1980—1984 онуудта бэелүүлэгдэхэ социально-экономическа хүгжэлтые табан жэлэй түсэб дотор гадаадын хүдөө ажахын дэлгүүрһээ республикын дулдыданги байгые нилээд бага болгохо ябадал хараалагдана. Энэ хадаа шухала политическэ удха шанартай байха. Һүүлэй үедэ империализм болоол зарим ороондуудта хашалта хэхэ онол арга болгон, эдеэ хоолой зүйл үгэхэ ябадалые бүри ехээр хэрэглэдэг болоо ха юм. Ороһоного болон бусад урагмалнуудай ургаса дээшэлүүлһэнэй ашаар, хуурай гандангы газар удаа дараалан ашаглаһанай ашаар хүдөө ажахын продукци ехээр абадаг болохо гэжэ түсэлэгдэнэ. Эдеэ хоол худалдадаг хонжоо наймаашадай ажал ябуулые зогсоохо талаар хэмжээнүүд абтана, хүдөө ажахын эдеэ хоол наймаалха гүрэнэй гурим тогтоогдоно.

Алжирта хэгдэжэ байгаа гүн ехэ аграрна хубилалтануud үргэлжэлһөөр.

А. БОЛМАТОВ,
ТАСС-ай корр
Алжир.

ВЬЕТНАМАЙ МИД-эй НОТО

ХАНОЙ. Хоёр ороной хоорондохи хилэ дээрэхи байдалые зорюута түгшүүрилтэй болгон, Хитадай засагаархид Вьетнамай Социалис Республикада эсэргүү зэбсэгтэ ябуулганууда үргэдхэнэ гэжэ СРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэ

МАЯКОВСКИИН МЭДЭГДЭЭГҮЙ ФОТО-ЗУРАГ

Тбилисидэ ажаһуудаг инженер В. Г. Сараджишвилиин бүлын архивта байдаг Владимир Маяковскийн фото-зурагые эрдэмтэд эгээл хоморой зүйлнүүдэй тоодо оруулна. Ш. Руставелиин нэрэмжэтэ грузин литературын түүхын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Б. Пирадов фото-зурагые шэнжэлжэ үзөөд байхадаа, агуухэ пролетарска поэдэй намтарай мэдэгдээгүй үшөө нэгэ хуудаһые нээһэн байна.

Владимир Георгиевич Сараджишвилиин дүтын түрэл болохо Мария Григорьевна Габашвили тус фото-зурагые бэлэглэһэн байгаа. Харин тэрээндэ энэ зураг иигэжэ орогдон намтартай.

1913 оной декабрьдэ поэдүүд-футуристнууд Владимир Маяковский, Давид Бурлюк ба Василий Каменский гэгшэд орон соогуураа «ехэ аяншалга» хэһэн байгаа. Жэшээнь, тэдэнэр Казаняар ябаа һэн. Тэндэл байхадаа Владимир Владимирович дүрэ зурагаа бүүлгуулаа һэн ха. Харин 1914 оной мартда Тифлис ерэхэдээ, уран зохёолой удэшэлэ тэрэ шүлэгүүдээ үншаһан байгаа.

Петербургын «Театр ба искусство» гэһэн газетэ энэмэн тухай иигэжэ бэшээ һэн: «Футуристнуудай үдэшэдэ суглараһан хүн зон сагаа ябала һонирхолтойгоор, хүхюунээр үнэгэргэбэ. Господин Маяковский шаб шарахан кофто үмдэнхэйшье һаа, үгэ хэлэхэдээ ехэ бэрхэ байшоо». Энэ уулзалгада хабаадалсаһан Д. Бурлюк һүүлдэ иигэжэ дурсан хэлээ һэн ха: «Нютагай хүн зоной урда лекци уншахадаа, Маяковский амаршалгын үгые грузин хэлэн дээрэ хэлэжэ, грузин зоние ехэтэ гайхуулһан юм. Би энэ зоние мартадаггүйб».

Үдэшын һүүлдэ поэдүүдые Гиго Габашвилиин гэртэ айлшан болохые уряа һэн ха. Тэрэнэй ехэ бүлэ Тифлистэ һайн мэдээжэ байһан юм. Мтацминда гэжэ халын хормойдохи хоёр дабхар гэртэ литературада, хүгжэмдэ, уран зурагта дуратайшуул ходо суглардаг байһан. Шэнэ, классическа искусство түхай щанга арсалдаанууд эндэ болодог, тэрэ үеын эгээл шухала асуудалнуудаар үгэ бүлэлдадаг байгаа бшуу.

Владимир Владимирович энэ гэртэ орожо гарахадаа, тэрэй ээзэнэй эдир басаганда өөрынгөө дүрэ зурагые бэлэглэһэн байгаа. «Маяковский. Тифлис. 28. 1914 он» гэжэ тэрээн дээрэнь бэшээтэй. Поэт һарыень бэшэхэеэ мартаһан байгаа. Март һарада болоһон үшар гэжэ мүнөөл зүбөөр тодорхойлогдоо. Харин үглөөдэрынь футуристнууд Баку ошохоёо мордоо һэн ха.

Владимир Владимирович дүрэ зурагаа тон дуратайгаар бүүлгуулдаг, хани нүхэдтөө дурасхаал болгон бэлэглэхэ дуратай байһан юм гэжэ Москвагай В. В. Маяковскийн нэрэмжэтэ музейн мэргэжэлтэд ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ. Олон дүрэ зурагууд музейдэ табигданхай, зохёолнуудайнь номуудта оруулагданхай, олон гэр бүлэ мүнөө болотор тэдэнные гамтайгаар хадагалжа ябадаг. Шэнэдэр олдоһон фото-зураг бүхэниинь поэдэй ажабайдалай ба зохёохы ажалай шэнэ хуудаһа нээдэг байха юм.

Е. ВОРОБЕЙНИК,
ТАСС-ай корр.
Тбилиси-Москва.

Түрэл республика доторнай али бүхы барилдаа амжалтатайгаар хүгжөөлгэ Василий Енхоевич Гармаевай габьяа гээ һаа, ехэ алдуу болохогүй. Сэхыень хэлэхэдэ, зориһон хэрэгтээ нимэ үүсхэл, эдэбхитэй хүние олохо гээшэ хомор лэ ха. Бидэ адаг хорёод жэлэй туршада бэ бээ һайн мэдэлсэхэ, танил нүхэд болонхойбди. Энэл хугасаа соо тэрэниие адаглажа, хаража ябахадаа, олол дахин гайхалдаа һэмди. Эсэхэ сусахые мэдэхэгүй энэ хүмнай эдэб олон һонин һанамжа, дурадхалнуудые ябууд оруулжархидаг, тиигээд зүб, бүрүүень шиндхэжэрхидэгынь онсо шэнжэтэй хүн шуу. Иимэл хадаа үетэн нүхэдэйнгөө, һүрган хүмүүжүүлдэг дүүгэнэйнгээ дунда үндэтэй болонхой бэшэ гү гээд һанагшабди.

...Василий Енхоевич дүрэ буляалдалгын барилдаа хэнһээшье үрид республика дотороо дэлгэрүүлһэн габьяатай хүн. 1962 оной эрэ тэрэ хүдөө ажахын институт зоотехникэй дипломтой дүүргэжэ гараһан юм. Тэрэл жэл дүрэ буляалдалгын барилдаагаар республикын түрүүшин чемпион болоһон байна. Удаадахи — 1963 ондо РСФСР-эй «Урожай» бүлгэмэй Түбэй советдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэнэн мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, СССР-эй спортын мастерай норматив буряад бүхэнүүд соohоо эгээн түрүүлэн дүүргэһэн юм. Тэрэ үедэ залуу мэргэжэлтэ Эздын районой Борьёогой совхоздо зоотехникгээр һаял хүдэлжэ, ажалайнгаа намтар эхилжэ ябаа һэн. Энээнһээ хойшо эгсэ арбан табан жэлэй үнгэрөөд байхада, Василий Гармаевта уласхоорондын категориин судьягай нэрэ зэргэ олгогдожо, тэрэ Москвагай Олимпиин наадануудта судья боложо хабаадаха үндэр хүндэдэ хүртөө бшуу. Олимпиин наадануудта манай республикаһаа барилдаагаар хоёр судья үригдаа юм. Тиигэжэл нютагаймнай хүбүүн ехэ этигэл найдабарида хүртэжэ, тэрэнээ эрхимээр бэлүүлжэ, Олимпиада-80-най дурасхаалай тускай медаляар шагнагдаа ха юм.

Василий Гармаев анхаһаа даруу зантай һэн. Хоohон эрмэлэлдэ абтажа, урагша хойшоо гүйдэггүй, харин даажа абаһан хэрэгтээ даамгай нэтэрүүгээр оролдожо, амжалта түилаһан лэ байдаг бэлэй. Аяар тиихэдэ гэхэ гү даа, али Борьёогой совхоздо хүдэлжэ эхилһэн түрүүшынгээ жэлдэ нютагай залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаа хүгжөөхэ талаар эмхидхэлэй горитой хүдэлмэри ябуулһан юм. Залуу мэргэжэлтын эдэбхи үүсхэлые зүб ойлгоһон Эздын комсомолшууд тэрэниие- удангүй ВЛКСМ-эй райкомой нэгдэхи секретаряар һунгаһан байна.

Василий Енхоевичой комсомол, залуушуулай хүтэлбэрилэгшэ, ударидагша болоходо, районой нютаг бүхэндэ спортын талаар бүхы хүдэлмэри һэргээгдэжэ, илангаяа буряад барилдаан, дүрэ буляалдалга «бурьялжа» эхилээ гээ һаа, үлүү ехэ нэмэлгэн болохогүй хаш. Эдэ жэлнүүдтэ ажахынуудай клуб бүхэндэ үдэшэ орой болотор дүүнадаггүй уран һайханай коллективүүдэй репетицинүүд, концертнүүд, залуушуулай зугаа наадэхүүд элбэгжэ һааб даа. Үшөө нэгэ һонин зүйл гэхэдэ, спортын элдэб мүрысөөнүүдэнэ гадна, мэргэжэлтэд, хонишодой дунда тусхай спартакиаданууд үнэргэгдэдэг болобо. Эдэ бүгэдэ уридшалан бодомжологдожо, эбтэй, эдэбхитэйгээр эмхидхэгдэдэг, ходоодоо хүхюутэй, шуугаатайгаар үнэгэрдэг, тиимэхээ баранай зүгһөо хүлеэгдэдэг, хүндэтэйгөөр үгтагдадаг болоһон байгаа.

Эздын комсомолшуудай хүтэлбэрилэгшэ болоһон Василий Гармаев үдэшэ, үглөөгүй шахуу районойнгоо ажахынуудаар хуушан «газигаараа» гүйлгэжэ, залуушуулай дунда ойлгуулажжын, эмхидхэлэй ехэ ажал хэжэ ябахадаа, эдир наһатайшуул болон залуушуулые дүрэ буляалдалгын барилдаанда дуратайгаар хүмүүжүүлхэн хойноhоо оролдожо байжа, абаһаар барилдаанай оньһо, орёо гохо эсэжа үгэхэдэнь, ойлгожо ядадаг, тулгардахаяа һанадаг байлаа юм. Тэсэмгэйгээр лэ оролдоһонойнь ашаар тэрэнь шадамар бэрхэ бүхэ боложо, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэһэн бэлэй.

Гармаев бүхэ баригдаанда гансошье эдиршүүлые хабаадуулдаг бэшэ, мүн наһаяа хүсэһэн зокойшье дунда эмхидхэлэй, ойлгуулажжын ехэ худэлмэри ябуулдаг бэлэй. Нэгэтэ тэрэнэй Борьёогой совхозой Таһархайн отделени ошожо ябахадань, эмээл моритой хоёр эрэшүүл дайралдаба. Дүтэлөөд һайн харан гэһэнь, үнинэйнь такилнууд — ахалагша хонишэд Гасарун Лубсансович Рабдаев Балданима Гомбожаповичь Гомбожапов хоёр байбал даа. Мэндээ хэлсэһээр байтараа, Рабдаевынь иигэжэ асууба:

— Шамайемнай спортын мастер болоо юм гэлсэнэ. Зүб гү?

— Зүб даа, зүб.

— Нэгэдэхээр, бидэ хоёр тэрэниие мэдэжэ абаха, хоёрдохёор, шимнай мастергал адляар барилдадаг гээшэ гүш гэжэ туршахаяа һанаабди, — гээд тэрэ хоёрынь мориноо бууба.

«Туршалгашье» эхилжэ, харгын хажуу тээ гараһан гурбан бүхын дунда «буха» ехэ тулалдаан түр зуура болобо ха. Гомбожаповынь газар шорэ районой чемпионууд болодог тулэг хүсэндээ ябаһан хүнүүд бэлэй. Анда нүхэд болоод хахасахадаа: «Манайдаа хүрэжэ байлыт», — гэжэ тэдэнь уриһан юм...

Василий Гармаевай үдэр бүриин оролдолгын аша үреөр район дотор бүхэ барилдаанда дуратайшуулай тоо нилээдгүй олошороо һэн. Эгээл тиихэдэ, зунай зулгыда, һүр харбаанай нэеданай Петропавловскадэ нэгэтэ үнэгэргэдэһые һайн һанадагбди. Тэрэ зун гансахан бүряад барилдаанда гурбан зуугаад бүхэ хабаадажа, үглеенэй юһэн сагһаа эхилээд, үдэшэ орой болотор тулалдаһан юм.

— Харана гүт, бүхэ барилдаанда дуратайшуул манай Эздэдэ одоошье олон гү даа? — гэжэ тиихэдэ Василий Енхоевич омогорхонгёор асууһан баталан хэлэһэн хоёрэй хоорондо дуугараа бэлэй. Тиихэдэнь энэл нүхэрые республика дотор бүхэ барилдаа хүгжөөхэ хэрэгтэ хабаадуулаа һаа, жолооеньшье барюулжархёо һаа, таарахал һэн ха гэжэ һанагдаа һэн.

...Удангүй Василий Гармаев түрэл Баргажан нютагаа худэлхсэр эльгээгдэбэ. Василий Енхоевичой тоонтодо — Баянгол нютагта — гурбан зуугаад үрхэтэ айл ажаһуудаг юм. Хэдыхэн жэлэй туршада энэ нютаглаа дүрэ буляалдалгын барилдаагаар спортын арбан гурбан мастер урган гараа һэн. Эндэшье Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь байһан Василий Гармаевай хубита ехэ бии гэжэ хэлэлтэй.

Түрэл колхоздоо парткомой секретаряар һунгагдаһан коммунист ажалшадай дунда ойлгуулажжын, хүмүүжүүлгын худэлмэри ябуулхадаа, нютагайнгаа эдэбхитэдтэ түшэглэн, нэн түрүүн ажалшадай сүлөө сагые хүхюун сэнгэлигээр, аша түһатайгаар үнэгэргэхэ асуудалда анхарба. Тиихын зорилгоор Соёлой ордоной худэлмэри һэргээжэ, уран һайханай коллектив байгуулха туша ехэхэн оролдолго гаргаһан байна. Удангүй эндэ эдэбхитэдһээ бүридэһэн агитколлектив байгуулагдажа, колхозойнгоо холо, ойрын гүүртэ, отаранууудаар ябажа, концерт-наада табидаг болобо. Тиихэдэнь Василий Енхоевич еөрөө ябалсажа, хөөрэлдөө, злидхэлнүүдые хэдэг һэн. Хирэхирэ хүршэ ажахынуудтаешье хүрэжэ, уран бэлигэйнгээ урма бадаруулдаг заншалтай бэлэй. Тиигэһээр Баргажан голойнгоо малшад, механизаторнуудай дунда Василий Гармаев нютагаа ерэһэнээ мэдүүлжэ, шадамар бэрхэ хутэлбэрилэгшэшье боложо ябаһанаа харуулаа бшуу.

Хаанашье ябахадаа ажалша зоной дунда эмхидхэлэй ехэ худэлмэри «дэбэргэжэ» шададаг, һанаамгай, шадамар бэрхэ Василий Енхоевич удангүй «Урожай» бүлгэмэй областной советдэй түрүүлэгшэ боложо ерэхэдэ, республикын долоон райондо дүрэ буляалдалгын барилдаан хүгжэнгэ байһан һаа, мүнөө гушан коллективэй бүхэнүүд бүхы шэтын мүрысөөнүүдтэ эдэбхитэй хабаадалсана бшуу. Тэрэ мүнөө республикын бүхы районуудай худөө нютагуудта бэлэдхэл һайнтай тренернүүдтэй болохын хойноhоо эсэшэ сусашагүйгөөр эрмэлэзэлэ, түһаламжа тэдэнэртэ үзүүлэх, хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангана.

...Апрелиин эхэер Улаан-Удэдэмнай дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын мүрысөөн боложо үнэгэрөө. Табадахяа үнэгэргэдэнэн энэ ехэ мүрысөөнэй Барилдаанай уласхоорондын федерацийн туг доро үнэгэрһэниинь гүнзэгы удхатай. Харин Василий Гармаевта бүриишье онсо удха шанартай гээ һаа, алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, тэрэнэйл үүсхэл оролдолгоор, эдэбхиин ашаар энэ заншалта болоhон уласхоорондын мүрысөөн манай Улаан-Удэдэ нютагжаба бшуу. Василий Енхоевичой мүнөөшье амгалан һуужа байхые нэгэшье хараҳагүйт. Тэрэнэй толгой соо шэнэ бодолнууд мүндэлэн түрэжэ, сэдьхэлынь хүгүүлэн ябадаг зантай. Амар заяа мэдэдэгүй энэ эмхидхэлшэ, жэшээлэхэдэ, Буряад орохоо Олимпиин наадануудай, мүн дэлхэйн чемпионууд урган гараха зэргэтэй гэжэ этигэдэг, тоолодогшье юм. Тон зүб лэ тиигэнэ хаш даа. Сэхыень хэлэхэдэ, юрэл этигэнэ бэшэ, тэрэнэй түлөө үдэр бүри тэмсэнэ. Үсэдөөр, эдэбхитэйгээр, эсэхэ сусахые мэдэжгүй тэмсэнэ. Энэ хадаа тэрэнэй һанаһай хэрэгэй илахын түлөө эрмэлэзэлынь мүн болоно бшуу.

Эрмэлээлынь түргэн бэлэнэй гэжэ эндэ хүсэхэ дуран хүрэнэ.

В. БАДМАЕВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЭСЭШЭГҮЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Байгша оной апрель һарын эхээр манай республикын нинислэл — Улаан-Удэ хотодо дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Сельская жизнь» газетын шангуудта хүртэхын түлөө уласхоорондын заншалта мүрысөөн болоо һэн. Байгша онһоо ФИЛА-гэй тускай календарьта оруулагдаһан энэ мүрысөөнэй эхи табигшадай нэгэн Василий Гармаев түхэй зураглал үншагшадайнгаа һонорто дурадханабди.

ГАЙ-ГАЙ экран

Үнэгэрһэн долоод хоногто республикын харгынуудта 11 дахин усалта ушарад болобо. Аваринуудай олонхинь һогтуу жолоошодой гэмээр болоhон байна. Хойшолонгынь гэхэдэ, зургаан хүн наһа бараа, долооныинь хүндөөр гэмэлтээ.

Майн 8-най үдэр Кабанскын районой Оймороой совхозой худэлмэришэн Г. Дугинин жолоодожо ябаһан К-700 тракторааа хүмэрюулээ. Уламжалан өөрөө, мүн хажуудань һуугаад ябаһан хоёр пассажир наһа бараһан байна. Бүлтдаа архи уунхай, һогтуу ябаа гэжэ элирүүлэгдээ. Нимэ аварийн гол шалтагаан гэхэдэ, тус ажахыда үйлдэбэриин журам сахиха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагданагүй, хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөо хиналта шалгалта мүртэйгөөр лбуулагданагүй. Мүн лэ ябаган хүнүүд харгын дүрим хазагайруулна гэжэ хэлэлтэй. «Геологическая» гэһэн автобусой зогсолто дээрэ майн 9-нэй үдэр Н. М. Яковлев автобусто дайруулаа. Эндэ нэн түрүүн Яковлев өөрөө зэмэтэй.

Гүрэнэй автоинспекциин дежурна частьда мотоциклистнүүдэй гэмээр болоhон аваринууд тухай мүн лэ дуулгадана. Ахын райондо ажаһуудаг Ф. Б. Габанов майн 2-ой үдэр тусхай номергүй «Урал» түхэлэй мотоциклаар гүйлгэжэ ябатараа хүмэрюулээ. Һогтуу жолоошон өөрөө наһа оараа.

Мүн лэ Хяагтын, Сэлэнгын, Загарайн, районуудта, Улаан-Удэ хотодо хохидолто хойшолонтой аваринууд болоhон байна.

Н. СЕМЕНОВ.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ДОБТОЛБОЛ —ИЛАХАШ

Футбол

Улаан-Удын «Локомотив» футболистнууд байгша оной календарна хоёрдохи уулзалгала Владивостогой «Луч» командатай үнэргэгдэбэ. Наадалгаа эхилхэн урда тээ «Локомотив» командаа үнэ удаан саг соо наадаһан гол добтологшодой нэгэн, командын капитан ябаһан Виктор Пугач, мүн командын гол хамгаалагша Виктор Пиндак хоёр энэ жэлнээ наадахаяа болижо, командынгаа гэшүүдтэй, футболдо дуратайшуулай хахасаба. «Локомотив» командын зонын футболистнуудтай наадахаа үедөө туйлаһан амжалтада эдэ, хоёр футболистнууд яаха ехэ хубитаяа оруулһан юм. Футболой наадантай хахасаһан эдэ хоёрто Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй, ВЛКСМ-эй обкомой, Ленинэй орденто локомотиввагон заводайнгаа спортын клубай шан, бэлэг, грамотанууд суглараг шадай нэрьемэ альга ташалга доро барюулагдаба.

Айлшаар манайда ерэһэн «Луч» командын гэшүүд Улаан-Удын ажалшадта һайн мэдэжэ юм. Байгша оной наадандa командын гэшүүдэй дунда тиимэшье ехэ хубиалта болоогүй. Гансал байгша оной футболой наадандa оруулагдаһан дуримэй ёhоор, залуу футболистнууд нэмэжэ абтаһан байна. Тиихэдэ «Луч» командын эбтэй эстэй коллективые байгуулжа шадаагүй ахалагша тренер Татушкин болюулагдажа, тэрэнэй орондо спортын мастер В. М. Каберский томилогдоhон байна.

Удэшын табан чаһаа наадаһашье эхилжэ, хоёр командын футболистнууд шанга тулалдаагаа захалбал даа. Эндэ айлшадай футболистнууд урда жэлнүүдтэ наададагтаал адли добтолхы шэнжэтэйгээр тулалдажа ороходоо, «Локомотивай» футболистнуудые яаала мэргэжээгээ. Айлшадай добтологшод Виктор Лукьянов, Сергей Чебаков, Николай Лихин гэгшэд одоод шадамар бэрхэ футболистнууд баиһаараа онсо шалгарна. Эндэл Улаан-Удын командада эрхим хамгаалагша, добтологшодой үгы байһаниинь халагламаар байгаа. Командын гол добтологшо Михаил Пастухов арайл гансаардана ха. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй туһалагшадаар табигдаһан залуу футболистнууд үшөөл онобшоогүй, абаһан бүмбэгэеэ дары дамжуулха хүнөө оложо ядаһаар байтараа тэрэнээ буляалгажархиха юм. Тиибэ яабашье һаа, Сергей Кокорин тоо нээжэ, стадиондо сугларагшадые баясуулаа. Наадалгаа түрүүшын хахадай дүүрэтэр айлшадай 11-дэхи номерой Виктор Лукьянов харюугай бүмбэгэ сохижо оруулбал даа. Эндэ «Локомотивай» хамгаалагша Орешок Озиев вратарь Иван Корженко хоёр алдуу гаргаба.

Уулзалгын хоёрдохи хахадта алишье командын футболистнууд тоогоо нэмээбэгүй. Мүнөөдэр Улаан-Удын «Локомотивай» футболистнууд гурбадахи наадаяа өөрынгөө стадион дээрэ үнэргэхэнь. Комсомольск-на-Амуре хотын «Амур» команда айлшаар манайда ерээ. Наадан үдэшын зургаан час 30 минутаһаа эхилхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Виктор Пугачтай хахасалга.

В. ПЛУТТЫН фото.

ЗАНШАЛТА ХОРИН НЭГЭДЭХИ

Союзай Герой гвардиин полковник В. Б. Борсоевой дурасхаалда зорюулагдаһан хүнгэн атлетикээр 20 километрэй урилдаан Илалтын үдэр үнэргэгдэбэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын 36 жэлэй ойн хүндэлэлдэ энэ жэлдэ хорин нэгэдэхеэ үнэргэгдэнэн заншалта мүрысөөндэ спортын хэдэн бүлгэмүүд болон клубуудай 50 гаран урилдаашад хабаадаһан байгаа.

Дайнай ветеранууд Ф. Т. Будажабэ, И. М. Туманов, республикын физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев суглараг шадые, спортсменуудые Агуу Илалтын 36 жэлэй ойн һайндэрөөр халуунаар амаршалаад, ажалдаа, һуралсалдаа, спортдо бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Старт үгтэжэ, холын зайда урилдагшад замдаа гараба. Урдань 20 километр. Урилдаашадта хүндэ хүшэр байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, хажуу тээһэнь шанга һалхин үлеэбэ. Түрүүшын километрһээ Улаан-Удын ЛВРЗ-гэй спортын клубай түлөөлэгшэд, СССР-эй спортын мастернууд В. Дульнинов, В. Трунев гэгшэд хоорондо илангаяа шанга тэмцэл болобо. Саашадаа эдэ нэр бултанһаа таһарһан байгаа.

Спортклубай инструктор Владимир Дульянинов энэ зайе 1 час 7 минута 17 секундта соо гаталжа, түрүүн һуури эзэлбэ. Виктор Трунев — хоёрдохи, Тулунай районой Жэмһэгэй дунда һуургуулинин физкультурын багша, спортын мастер Валерий Дарбаков гурбадахи һуурида гараһан байна.

Улаан-Удын 13-дахи һуургуулинин директор спортын ветеран И. А. Анненков ехы 21 урилдаанда хабаадаһан намтартай. Тэрэнэй ноохон залуу хүнгэн атлетикэдые хойноо үлөөжэ, дундуур һуури эзэлхэдэнь, суглараг шадалта ташалгаар үгтөө. Тэрэ тусхай шанда хүрэтөө.

Мүрысөөнэй дунгуудаа ЛВРЗ-гэй спортклубай суглуулагдамал команда ялажа, дамжуулгын кубогта, РССПортКомитедэй I шатны дипломоор шагнагдаба. Нэдондо илажа гараһан «Вестник» бүлгэмэй түрүүлэгшэд — хоёрдохи, «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд гурбадахи һуурида гараба байха юм.

Илагшадта дипломууд, грамотаалта бэлэгүүд барагдаба.

Героин дурасхаалда үнгэргэдэг заншалта урилдаан спортсменуудые, илангаяа залуушуулые патриотическа үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэнээ гадна, мэргэжэл шадабариниень улам ахиулдаг байнаараа онцлогтой дунда алдаршанхай.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Илалын замда гараба: республикын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Манжуев гурбадахи һуурин эзэлһэн Валерий Дарбаков то шан барюулжа байна.

М. СУТУРИНАЙ фото.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» майн 9-дэ үнэргэгдэнэн 19-дэхи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха»: 1—баскетбол, 9—велоспорт-шоссе, 11—волейбол, 26—табан зүйлэй мүрысөөн, 27—һүр харбалга, 36—авиаспорт.

«36-аа 5-ень тааха»: 7—классическа барилдаан, 9—велоспорт-шоссе, 21—тамаралга, 32—фигурна халтиралга, 33—футбол.

(ТАСС).

ТОБШОХОНООР

△ Кисловодск хотодо «Трудовые резервы» бүлгэмэй Түбэй советдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн хүнгэн атлетикээр болобо. Басагад спортын долоон, эдирщүүл арбан зүйлоор мүрысэһэн юм. Эндэ манай республикын түлөөлэгшэ — индустриально-педагогическа техникумэй һурагшад Надежда Куприянова 4177 очко, Марина Кочетова, 19-дэхи һуургуулинин һурагша Галина Калашникова болон бусад олон очконуудтай болоожо, Россин Федерацийн суглуулагдамал командада шухала нэмэри оруулһан байна.

«Локомотив» бүлгэмэй Түбэй советдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө 20 километрэй урилдаан Ужгород хотодо үнэргэгдөө. Мүрысөөндэ ЛВРЗ-гэй спортын клубай түлөөлэгшэд хабаадалсаһан байна. Эндэ үнэргэгшэ жэлэй «Труд» газетын шандa хүртэхын түлөө үнэргэгдэнэн урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн Владимир Дульянинов энэ удаа хоёрдохи һуурида гараба. Урилдаанай дүн гаргахада, ЛВРЗ-гэй клубай суглуулагдамал команда хоёрдохи һуури эзэлээ.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Ажалай поосэнүүдтэ — анхарал» — түрүү бэшэг. КПСС-эй обкомдо Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ — Хорин поселково, Хонхолын сельскэ, Шанагын совхозой Соведуудэй ажалшадай социалис уялганууд тухай тогтоол. «Ажахын хозяйствоной бригаданууд тарилга хэнэ» — Г. Клепиковэй статья. Совет орон доторнай.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Эдэбхи үүсхэлдэ хэн эхи табинаб?» гэһэн статьяе зүбшэн хэлсэнэбди. «Һанаһаа хэлээ гэшэ» — Г. Зуоакинай статья. Ажахы эрхилэлтын асуудалнууд. «Үйлэдбэриин ашаг үрэ» — Е. Кряжевай статья. «Гортопто бээ сагааруулха юумэн олон» — А. Тарасовай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудаһаа. «Тэмсэлэй илалтын замаар» — Чехословакиин Коммунис партиин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Түрэл нютагтайгаа хүби заналаа холбохо. «Эхэ эсэгын мэргэжэлээр» — С. Убеевэй статья. Болоhон үшар. «Хайша хэрэг байһанай шалтагаанаар» — Б. Батуринай статья. Фенологой тэмдэглэлнүүд. Спорт. «Илалтын һайндэр» — Н. Ефимовэй, Ц. Цыренжановай фото-мэдээсэлнүүд. ТВ-гэй, киногой программа. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

СРЕДА, 13
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 —«Рекорд» —уран һайханай фильм. 11.10 — «Мэдэжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.10 — Шэнэ һонин. 15.10 —Дамжуулгын программа. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.30 — «Возвращение» —баримтата фильм. 15.45 — «Түрэл байгаалимнай». 16.10 —«Баумэнайхид» —Москвагай Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищи тухай очерк. 16.40 — «Ород хэлэн».

Улаан-Удэ. 17.10 — «Байгал» — дамжуулга. 17.40 — «Саяан» —хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.20 —«Хамаг юумэ мэдэхэ хүсэлтэйб» — киножурнал. 18.30 —«Арадай уран бэлигтэн» —телефестиваль. Яруунын район (дабталга).

Орбита. 19.45 —«Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Кампучи: һэргэн бодоhон ажабайдал» — баримтата фильм. 22.55 —«Долгие дни, короткие недели»... — уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00 —«Время». 22.35 — «Футболой шэнжэлэл». 23.05 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 23.20 —«Веселые ребята» — хүгжэмтэ дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 —Дамжуулгын программа. 13.00 —«Түрэлхид таанадта». 13.30 —М. Сервантес «Дон Кихот». 14.00 — «Эртэ урда сагай искусство» (3-дахи дамжуулга). 14.30 — «Размышление над открытием» —эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.40 —«Нэгэ актерой театр». 15.55 — «Дом строится» — уран һайханай фильм.

Улаан-Удэ. 17.00 —Соносхолнууд.

Орбита. 17.10 —Свердловско областийн Ирбит городой «Современник» гэжэ соёлой байшангай арадай хатарай ансамблиин концерт. 17.35 — «Телестадион». 18.10 — «Дохёогоо үгыт, гористнар!». 18.40 — «Манай сэсэрлиг». 19.10 —«Носики-курносики»— «Книпласы» гэжэ хүүгэдэй дуунай ансамблиин хабаадалгатай телефильм.

Улаан-Удэ. 19.30 —«Хүдөөгэй стадион» — киноочерк. 19.40 —«Дэлхэй миниий альган дээрэ». 20.10 —«Агитаторнууд болон политинформаторнуудта туһаламжа». 20.30 — «Дуунай замаар» —фильм-концерт.

Орбита. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Первые встречи!» —мультфильм. 21.15 —Концерт. 22.00 —«Время». 22.35 —«Как Иван Иванович поссорился с Иваном Никифоровичем» —уран һайханай фильм. 23.40 —«В страну часов» —баримтата фильм. 24.00 —Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — «Пахтакор» (Ташкент). Забһартань — «Велосипедээр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө урилдаан».

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00476. Заказ № 110. Индекс 5901.